

Repedés a kerekasztalon?

— Nincs közöttünk komoly ellentét - közölte lapunkkal Kónya Imre, a Független Jogász Fórum vezetője. (Interjú a 3. oldalon)

Ezer új munkahely!

Résztvénytársaságot alapítanak Baranyában vállalkozóknak. (6. old.)

Adók és lázadók

Történelmünk népfelkelései adóharcok is voltak. (11. old.)

Mindenki eladó (13. oldal)

Nemzetiségi összeállításunk: Mala sedmica • Jägerlatein (7. oldal)

A HELYZET

Pártonkívüli hetilap • Szerkeszti: Havasi János

Megjelenik minden pénteken

I.évfolyam 22. szám • 1989. szeptember 22.

Ára: 17 Forint 50 fillér

A rend dícsérete

Mostanában baj van a renddel. Nem a szüreten, mert ott minden egyszerű. Van puttonyos rend, darálási és szedési. Fordulsz néhányat, megállsz, kifújod magad, s pogácsát majszolsz vagy eszmei alapok nélkül hig fröccsöt iszol a kockás inges reformkommunistával. S közben gyönyörködtek a történelmi ország történelmi borvidékében. Villány: oportó, be- és kitelepített svábok. Szőlőművelő svábok. Nevetés, fényben remegő dombok, gyíkot hajszoló gyerekek, kitért pinceajtók. - Gyönyörű! - hajtogatjátok, mintha sose érne véget a tágas délelőti. Puttony a vállra, s érett fürtökkel megpakolva csúszkáltok a nyirkos agyagon. Aztán vált a kép: a fideszes srác jut eszedbe, aki néhány nappal korábban éppen agyagba akarta döngölni a kommunistákat. Persze csak szavakban és félreértve, s mindössze azért, hogy "itt végre rend legyen."

Óvatosan halad előtted nehéz puttonyával a filozófus reformkommunista, s most nem Lukács Györgyről beszél. Azt mondja, mások a fideszes

srácokat szeretnék kinyírni. Szintén vegytiszta elvi okokból, s ugyancsak azért, hogy végre rend legyen.

(Véresen)

Vesszőparipánk a rend. S természetesen a leszámolás, mert a hullák sportszerű ellenfelek. Katonás rendekben lehet temetni őket, vagy meszes gödörbe vetve netán csak elkaparni. Arccal lefelé, fölfelé, kátránypapírral vagy anélkül, s arc nélkül is akár.

— István király sem tudta megkegyesülni a diktatúrát. Belső harccal és vérrel lettünk európaiak - érvelt néhány napja a Münnich Ferenc Társaság elnökségének tagja. Jelenleg nyugdíjas. Korábban az ifjúsági mozgalom függetlenített aktivistája, majd katona, vadászrepülő-oktató. 1956 után karhatalmista. - *Később pedig az Uránban dolgoztam, a Münnich Ferenc nevet viselő szocialista brigád tagjaként* - mesélte.

— Nem fogtok lógni! Munkát a kommunistáknak! - hirdette másutt a fekete-fehér röplap, s mellette még

azt, hogy a Magyar Október Párt a békés átmenet és a jólét pártja, meg az ifjúságé is, mert emberbaráúi alapon levest ránt pisztoly helyett és konvertálható zsíroskenyeret.

— *A mi pártunk kicsi* - mondta elszántan az ötvenéves férfi, aki szintén magyar és októberista. - *Nem indulunk a választásokon, de azt a pártot támogatjuk, amelyik leginkább a nép érdekeit képviseli. Én nem akarok leszámolást. Nem azért fogtam fegyvert katonai középiskolásként ötvenhatban.*

(Együtt, magyarmód)

A Münnich Ferenc Társaság sem akar leszámolást, mondta a volt vadászrepülő, mert ő sem azért fogott fegyvert ötvenhatban a szocializmus védelmében. Bár ő karhatalmista tisztként inkább csak a munka frontján harcolt. Éjszakai műszakokat vállaltak a szolnoki cukorgyárban, hogy tönkre ne menjen a beszállított répa. S ők most is a gazdaságra sze-

retnének koncentrálni, a szerkezet- és modellváltásra. Nem pedig a rendszerváltásra, amit Pozsgay hívei közül a szélsőségesek szeretnének.

— *A forradalom után kétszer fogtak el* - mesélte az ötvenéves férfi, aki a Magyar Október Pártban véli megtalálni helyét. - *Egyszer Pesten, az V. kerületben. Faggattak néhány hétig, aztán elengedtek. Burokban születtem, mert ennyi erővel akár fel is akaszthattak volna. Igaz, Mezőúton még lekapcsoltak egyszer, s a szolnoki karhatalmisták azzal játszadoztak, hányadik ütésüktől esem össze. Általában korán összeesem, mert még fiatal voltam. Most már nem félek* - mondta, s egy leszámolással fenyegetőző ávos tisztról beszélt, meg Szent Bertalan új éjszakájáról, mert képzeletünk zugai mára megteltek fenyegetéssel és félelemmel; mindezt vörös posztókat lobogtat a szél, s úgy vágyunk a rendre, hogy alig várjuk, hergelődhessünk fel már végre igazából.

Folytatás az 4. oldalon

Balatoni ősz '89

Az ABC kiürült, a polcokat lepakolták, a pénztárgépek letakarva, néhány légy vergődik az üvegtábla mögött, még a ventilátort is elvitte valaki.

— Na, most elmehetünk a következőig - ismerősöm, a leszámolékolt lengyel vājár érszűkületes lábát tapogatja, mintha tőle várna feleletet, hogy bírja-e a kétszer másfél kilométert.

Mire visszaérünk, három fiatalember térdig áll a hidegvízben, az iszapból halásszák a köveket, hajigálják a többi tetőjére. Egy nap alatt végeznek, tervezőmérnökök, de partvédelemmel jobban lehet keresni. 9000 Ft jön össze a hétvégén, kár, hogy idén nincs szép, meleg ősz. Puffog a kő, a Bakonyban meg tompán morognak a lövegek.

— A Balaton már a régi időkben is megillette a költőket, festőket egyáltalán - a német tolmács zavarban van, most mit fordítson, Gellai Imre miniszterhelyettes, az Országos Idegenforgalmi Hivatal vezetője készületlen. Szántódpusztán van hahnija, megnyitja a Balatoni ősz rendezvénysorozatát. All a hálóra szerelt hervadó szőlővesszők alatt, és biztat:

— Úgy a központi kezdeményezés, mint a helyi összefogás - és mondja, és mondja. - Fontosnak tartjuk, hogy olyan feltételeket teremtsünk, mely vonzó az ide látogatóknak.

A bemutatóra váró lovak egyike maga alá piszkít.

— Jani bá, hozzon már egy lapátot - ordítja a rendező.

Szomorú délelőti, szemerkélni kezd az eső. A mondatait lassan befejező miniszterhelyettes talán százan ha hallgatjuk, zömében külföldiek. A meghívott árusok bosszúsan méregetnek, kevesellnek bennünket. Jönnek a kocsi földszítve, taps, a lovak szépen fölszerszámozva, lelkes taps, pusztaromanika. Az egyik árus elunja, bepakol a Trabantba, az utolsó szekér nyomába ered. A jóféle kétütemű percek alatt sűrű, kék füstbe burkolja a nagyérdeműt. Gyér taps, a főrendező tajtékzik, a Trabanthoz rohan, eltanácsolja.

Megyünk vissza a hetes úton, szembe jön egy fekete Mercedes, a boglári lengyel-magyar barátsági napok szónokát, Pozsgay Imrét hozza. Ismerősöm áll az út szélén, integet nekik.

Sz. Kocz István

Üldözöttek reménye

A Recski Szövetség a Dél-Dunántúlon is

Sokan voltak, de közülük sokan már nincsenek. Elvitte őket az idő. Számukra még a remény is elérhetetlen maradt. A recski kényszermunkatábor, az internálót, kitelepítő- és hadifogolytáborok volt rabjai szeretnének kárpótlást kapni tönkretett életükért.

— Ki akarjuk végre kényszeríteni mindazt, ami legelemibb emberi jogunk - mondta dr. Zimányi Tibor, a "Recski Szövetség" dél-dunántúli tagozatának alakuló összejövetelén. - Mindaddig nem lehetünk biztonságban, míg ügyünket végérvényesen nem rendezik.

A szövetség tagjai arra is szeretnék garanciát, hogy hasonló üldöztetés többé ne fordulhasson elő. Céljaik között szerepel, hogy az állam pótolja kiesett keresetüket és rendezze nyugdíjukat. Az előbbi egy részét feltétlenül készpénzben szeretnék, a többit - tekintettel a magyar gazdaság helyzetére - kötvényben vagy járadékként is elfogadják. Számításaik szerint ez a jóvátelet közel húsz milliárd forintba kerül.

— A kormány részéről lelketlenség a lassúság - hangzott el a pécsi megbeszélésen. - Arra mindig van pénz, ami kedves a rendszer veze-

tőinek. A Különleges Ellátások Csoportja még a közelmúltban is nyugdíjkiegészítést adott annak, aki igazolni tudta az ötvenhatos felkelés leverésében való részvételét.

— Fizessék meg azok, akik ezt a gazemberséget elköveték ellenünk! - kiabáltak közbe többen, és az érzelmek, a keserű emlékek már el is söpörték a választás formalitásait. Az ötvenes évek kárvaltozójának teljesen mindegy, hogy ki képviseli érdekeiket, csak végre igazságot kapjanak.

Mindazok, akik szeretnék felvenni a kapcsolatot sorstársaikkal, akik erkölcsi és anyagi rehabilitációt remélve szeretnének részt venni a "Recski Szövetség" dél-dunántúli tagozatának munkájában, az alábbi címen jelentkezzenek: Dr. Brauer Pál, 7632 Pécs, Galamb utca 14. telefon: 72 - 22-473

A szövetség a tervek szerint Pécsen havonta egy klubnapot tart. Az elsőre október második felében kerül sor, várhatóan ekkor alakítják meg a recskick, az internáltak, a kitelepítettek, és a "málenkij robot"-on törvénytelenül fogságban tartottak helyi tagozatait. Az összejövetel pontos időpontjáról tájékoztatást adunk.

F.J.

Régi(i)ó - kommunisták

A tanácskozás megteremtheti az alapjait a régió együttműködésének, amelynek rövidesen a közigazgatásra is át kellene terjednie - mondta a keddi sajtótájékoztatón Jánosi György, a vendéglátó Tolna megyei MSZMP-bizottság első titkára. Előreláthatólag Tolna, Baranya, Fejér, Somogy és Zala megyéből úgy száz kongresszusi küldött vesz részt a szombati szekszárdi rendezvényen. A szervezők szerint ez a társaság egy minta, amelynek megnyilatkozásából következtetni lehet az MSZMP-n belüli erőviszonyokra. Meghívott küldtek Pozsgay Imrénnek, Vatagh Pálnak és Kovács Jenőnek, de nem a pártvezetőknek kijáró protokoll-üszteletből.

Öt különböző szekció lesz. A demokratikus szocializmus problémakörével foglalkozó, a gazdaságpolitikai, az elosztási elvekről vitakozó - beleértve a kultúra, az egészségügy és a szociálpolitika gondjait is -, valamint az önkormányzat lehetőségeivel illetve az MSZMP arculatával, vezetésével foglalkozó szekció. A vitáktól azt várják, hogy kialakuljanak azok a közös elképzelések, amelyeket együtt tudnak képviselni az öt megye küldöttei a kongresszuson. Mint mondták, nem a budapestiek elnében, hanem hogy a vidék súlyához mérten részt vehessen a döntésekben.

Nem új platformot akarnak létrehozni, nem akarják mindenáron közös akolba teregni a küldötteket. Ez annál inkább sem sikerülne, mert a sajtótájékoztatón az is kiderült, hogy az öt megye képviselői között jócskán van véleménykülönbség. Egyben azonban egyetértettek: a látványos pártszakadást el kellene kerülnie az MSZMP-nek a kongresszuson. És amikor megkérdezték valaki, hogyan lehet ezt elérni, hiszen a négytagú elnökség mindegyik tagja külön-külön más platformot képvisel, a válasz az volt: az MSZMP jövőjéről gondolkodva nem feltétlenül szükséges a mai vezetőket mérvadónak venni.

Olyan vezetők kellenek, akiket a többség elfogad.

B. Cs.

Csillag . helyett címer

A legutóbbi tanácsülésen Pécs visszakarta régi barokk címerét és szabad királyi városoknak járó kéksárga színű lobogóját. Arról is döntöttek a városatyák, hogy leveszik a vörös csillagot a városháza tetejéről - teljesítve ezzel a FIDESZ lapunkban is közzétett követelését -, s helyére a címer kerül. Úgy hírlík, alpinistákat bíznak meg, hogy éjjel, diszkréten végezzék el a munkát. A csillagot felajánlják valamely pécsi MSZMP intézménynek.

Igazságos körzetbeosztást!

A Baranya Megyei Faluszövetség választmánya javasolja, hogy a parlament legközelebbi ülészakán csak a választójogi törvényről tárgyaljanak, a választási körzetek beosztásáról később döntsön az országgyűlés. Álláspontjuk szerint az általuk megismert elképzelések a falusi térségek szempontjából hátrányos megoldásokat tartalmaznak. A Faluszövetség választmánya szükségesnek tartja, hogy a körzet meghatározásánál jobban vegyék figyelembe a községi érdekeket és azt az elvet, hogy megközelítőleg azonos számú polgárra jusson egy képviselői hely. Az a véleményük, hogy a kérdéssről csak szakmai és társadalmi viták után hozzon határozatot a törvényhozás.

Tolnai pártvagon

A vendéglátóipari szakközépiskola diákjai tanulnak főzni a szekszárdi pártiskola konyháján, az oktatási igazgatóság más részét a Garay Gimnázium négy osztálya foglalta el. A nemrég született megállapodás értelmében a megyei pártbizottság térítés nélkül a Művelődési Minisztérium rendelkezésére bocsátja a teljes épületet. Ott kap helyet a Tanítóképző Főiskola levelező tagozata és új szaka, mely az országban elsőként szociális munkásokat képez. Egy hétfői tanácskozáson megkönnyebbüléssel állapították meg, hogy a tolnai pártvagonból semmi sem került az MSZMP által alapított egyszemélyes korlátozott felelősségű társaság, a Next 2000 használatába. A tanácskozáson az is elhangzott, hogy Tolnában az MSZMP vagyona 250 millió forintot tesz ki, ennek 86 százaléka ingatlanokban fekszik.

Cukor, liszt, olaj: hírek vagy rémhírek?

A Kereskedelmi Minisztérium illetékesét, Herr Jánost sikerült meglepnem azzal a hírrel, hogy szomszédos élelmiszerboltunkban nem lehet cukrot kapni, és az utóbbi napokban másutt is hallottam ellátási nehézségekről. Szerinte, ha vannak zavarok, azok legfeljebb csak átmenetiek lehetnek, mert a cukorgyárakban még csak most indul a feldolgozás. Kérdésemre, hogy mi igaz a jegyrendszer bevezetéséről elterjedt hírekből, Herr János indulatba jött:

- Valaki elterjesztette ezt a hülyeséget, így szinte naponta kell cáfolnunk!

Az illetékes nem tud áremelésről sem. Véleménye szerint az, hogy a Dél-Dunántúlról a répát a jugoszláv gyárakba szállítják feldolgozásra, az ellátást nem veszélyezteti, mert

a bér munka ellenértékéért cukrot kapunk.

- Igaz-e, hogy a növekvő gabona-export miatt nem lesz elég liszt a boltokban?

- A gabonakivitelben szigorúan a "maradék-elv" érvényesül, csak az exportáljuk, ami a lakosság ellátásához szükséges mennyiségén felül megmarad. Jobban örülnék, ha a felesleget többet sikerült volna külföldön értékesíteni.

Herr János is tud arról, hogy nem minden vásárlónak jutott étolaj. Ennek okát abban látja, hogy bár olaj van elegendő, de a "kiszerező kapacitás" kicsi az üvegek töltéséhez. Úgy véli, hogy az ellátási zavarok előbb-utóbb megszűnnek.

"Don't worry, be happy"?

(J.P.)

Rádiók a magyar-izraeli kapcsolatról

Kol-Izrael, Jeruzsálem: "Magyarország a többi kelet-európai országgal együtt - Románia kivételével - 1967-ben szakította meg a diplomáciai kapcsolatát Izraellel, a hatnapos háború következtében. A két kormány két évvel ezelőtt megállapodott, hogy kölcsönösen érdekvéleményként szolgáljon egymás állam fővárosában. Azóta Jichak Samir miniszterelnök két alkalommal tett látogatást a magyar fővárosban. (...) A Magyarországgal helyreállított diplomáciai viszony növelni fogja Izrael tekintélyét a nyugat-európai államokban és más országokban is, és további bizonyítékként szolgál arra, hogy az Izrael ellen indított rágalomhadjárat sikertelen maradt. Raj Tamás budapesti rabbi a Kol-Izraellel folytatott telefonbeszélgetésben annak a reményének adott hangot, hogy a diplomáciai kapcsolatok újrafelvétele következtében azok a zsidók is, akik eddig megtagadták hovatartozásukat, most nyíltan vallhatják és megerősíthetik kapcsolataikat Izraelben élő hozzátartozóikkal."

Szabad Európa Rádió, München: "Tavaly a (magyar-izraeli) kereskedelmi forgalom meghaladta a harmincmillió dollárt. A további fejlődést viszont éppen a diplomáciai kapcsolat hiánya gátolta. Izraelben ugyanis a nagy, állami tulajdonban lévő cégek nem szívesen kötnek üzletet olyan vállalatokkal, amelyek anyaországában nincs biztosítva a bírói út lehetősége. Magyarul az, hogy esetleges kártérítési igényüket hivatalos formában nagykövetségi segítséggel nyújtsák be. Izrael kis ország, de rajta keresztül a magyar áru kedvezményes formában juthat el Nyugat-Európa és Amerikába is. Ugyanis Izrael olyan szabadkereskedelmi egyezményekkel rendelkezik, amelyek szerint az áru egy része harmadik országban, adott esetben Magyarországon is készíthető, és aztán az egész terméket mint izraeli árut adják el külföldön. A magyar diplomácia döntését ez csak magyarázza, értékét azonban nem csökkenti."

Vállalkozás-szellemű, a piaci kapcsolatok kiépítését szolgáló kiállítás nyílt szeptember 20-án Pécsen az Iparosház nagytermében. Egy héten át több mint hetven baranyai kisiparos mutatja be legjobb termékeit. Hétfőn nyugatnémet üzletemberek számára rendeznek szakmai napot.

Fotó: Cseri László

Fúzió

A Szakszervezetek Kulturális Központja "Jöjünk össze" címmel 1989. szeptember 24-én 9.00-17.00 óráig a Domus Áruház parkolójában (rossz idő esetén a Vásárcsarnokban) kedvezményes vásárt (zöldség, gyümölcs, burgonya, szörpök, selyem, ruházat, nagycsaládok csere-beréje, könyvbörze, zsákmacska) rendez.

Mese-mozi, BIBÁBÓ bábcgyűttes, Pécsi Nemzeti Színház művészeinek műsora, egész napos újságíró-olvasó találkozó helyi és országos lapok képviselőivel, köztük A HELYZET munkatársaival.

14.00-úól "Politikai homokozóba" várjuk a város szakszervezeteinek és politikai szervezetek képviselőit egy újfajta szociális várospolitika megvitatására.

Egész napos gyűjtés a Szolidaritási Alap javára.

—Torlódás. Nem sikerült a forgalmi lámpák nyár végi beállítására Pécsen, a Sárohin tábornok és Eger Gyula utak keresztcsozódásán. A délutáni csúcsforgalomban a város felől érkezők a Tüzér utcai felüljárónál kezdik a várakozást. Márpedig ott várakozni tilos.

Hírszerkesztő:
Felső Pál

A televízió jóvoltából tanúja lehetett az ország a nagy megegyezésnek. Az aláírás utáni nagy hurrába azonban disszonáns hangok keveredtek. Az EKA-traktus négy "erős embere": a FIDESZ, az SZDSZ, a Magyarországi Szociáldemokrata Párt és a Független Szakszervezetek Demokratikus Ligája nem éljenzt. Sőt, az Ellenzéki Kerekasztal, úgy tűnik, túlságosan is sarkossá vált.

Dr. Kónya Imre, a Független Jogász Fórum vezetője: "Az Ellenzéki Kerekasztal, amelynek megszervezésében és kezdeti működtetésében az FJF koordinációs szerepet játszott, küldetését teljesítve, napokon belül megszűnik."

Tölgyessy Péter, az EKA soros elnöke: "Kónya Imre, a Független Jogász Fórum tagjának nyilatkozata magánvélemény volt." (Idézetek a Magyar Nemzetből.)

Mintha a palackból kiszabadult szellem visszamosolyogna elszabadítottjára, s önálló életet kezdene. A feltételes módok feloldására Kónya Imrét kértük meg.

A Kerekasztal sarkai

— Amikor azt nyilatkoztam, hogy az Ellenzéki Kerekasztal föl fog bomlani és meg fog szűnni, akkor nem arra gondoltam, hogy az EKA szervezetei között akkora ellentét van, ami indokolná a közöttük lévő összhang megszűnését. Az EKA a tárgyalásokra jött létre, és ezek a csomópontokat illetően befejeződtek. Ezt követően nem kell az EKA-nak felbomlania, csupán más feladatokkal, más jelleggel, lazább kapcsolatban működik tovább. A most következő időszakban a meghatározó a választási küzdelem lesz, ami feltétlenül megkíván egy újfajta egységet. Ennek módozatait sürgősen ki kell dolgozni.

— Négy szervezet részére azonban eredmény nélkül ért véget a "Kerekasztal" eddigi tevékenysége, ami ha nem is ellentétet, de je-

lentős egyet nem értést feltételez az ellenzék berkeiben.

— Valójában nincs közöttük komoly ellentét. Az alapvető kérdésekben ugyanis azonosan gondolkodnak. Tárgyalástaktikai megfontolásokról különbözik az álláspontjuk. A többség, az öt szervezet azt mondta, hogy a kompromisszumos megoldás érdekében tudomásul veszi, hogy vannak kérdések, amelyekben nem sikerült eredményt elérni. Például, hogy az MSZMP egyértelműen nem vonul ki a munkahelyekről, nem hajlandó megszüntetni a munkásörseget, nem hajlandó elszámolni a vagyonával és nem hajlandó infrastruktúrát biztosítani a szervezeteknek a választásokhoz. Ám mindezek törvényes rendezését az SZDSZ és a hozzá csatlakozó szervezetek olyan fontos kérdésnek tartják, hogy aláírásuk megtagadásával de-

monstrálják a tárgyalások sikertelenségét.

— Hogyan értelmezhető e négy szervezettel ellenvéleménye?

— Demonstrálták egyet nem értésüket, de utat engedtek a megegyezésnek. Ők négyen ugyanis vétőzhettek volna, és akkor az EKA nem tudta aláírni az egyezményt.

— A kívülálló részére úgy tűnhet, hogy az ellenzék volt a legkevésbé egységes és eredményes a tárgyalásokon.

— Már az a tény, hogy a hatalom pártja egy asztalhoz ült a hatalom nélküli ellenzékkel, eredménynek tekintendő. A kialakult egyezség pedig minden esetben az MSZMP komoly engedménye után született. Azt sem szabad elfelejteni, hogy ez a párt fogja "kormányát" által a parlament elé terjeszteni a tárgyalások eredményét.

— Amely parlament vagy elfogadja őket, vagy nem.

— Én bízom benne, hogy a parlamentünk ez esetben is olyan hatékonysággal fog működni, mint eddig...

Klausmann Viktor

Gyermekgyilkosság Komlón

Anikó többé nem mosolyog. A kislány holttestét kedden reggel a pincében fedezték fel. Két kicsi lába árulakodón lógott ki a szén közül. Ezzel semmivé lett az utolsó remény.

- Kicsike még, jobb ha itthon marad - mondta róla édesanyja, amikor az óvodai beiratás szóba került. És most szegény az erkély korlátjának feszülve nézi: fekete nejlonszákban viszik a lányt. Mit változtat ilyenkor már a kétségbeesés, a jajveszékeltés? A nyugtató injekciók ugyan mit segítenek? S vajon meg tudjuk-e védeni az ilyen örültektől a többi gyermeket? Anikó testvéreit, meg a miénkeket?

Aki ismerte, mindenki szívesen Orsós Anikót. A kicsi lány rendszerint ott játszott a ház előtt barátainál. A fűben szaladgált, tégladarabokkal, vagy maszatos ujjacskáival rajzolgatott a járdán, soha nem ment messzire. Ha ott van, pénteken délután is jól hallotta volna édesanyja szavát: gyertek lányok, itt a sütemény!

De Anikó nem jelentkezett. Tüvé tették érte az egész környéket. Miután este a rendőrséget is értesítették, már hangszóró harsogta a komlói kislány nevét. Percről percre fogyott a remény, kíméletlen gyorsasággal múltak a napok, az éjszakák.

- Valaki eldugta! - mondta vasárnap reggel Orsósék szomszédasszonya. Centiméterről centiméterre haladva a rendőrök mind nagyobb kört kutattak át: eredménytelenül. Aztán hétfőn éjjel a gyilkos bedobta a pincébe a kislány élettelen testét. Mondják: volt rendőr, aki nem merte megnézni, mert neki is akkora lánya van.

A Fürst Sándor utcában kedden egész nap hatalmas a csöndület. Valamit mindenki tud. Legfőképpen persze azt, hogy mit tennének azzal az "aljas szeméttel". Ötletekben nincs hiány, de egyelőre nem tudják kire zúdíthatnák megvetésüket. Pedig lehet, hogy ott áll közöttük Anikó gyilkosa is...

- Én nem csinálnék mást, csak oda-lökném a cigányok közé, és szólnék a rendőrnek: fordítsa el a fejét - mondta később a városban egy tanár.

Ezen a délutánon csendesek a környék játszóterei. Ha van is kint kisgyerekek, mindegyikre külön felügyel valaki. De meddig még? Néhány napig, hétig, hónapig? És azután? Meg egyáltalán? Gyermekcinket már az ablak alatt sem hagyhatjuk nyugodtan játszani?

De miért? Hát mit vétettek szegény ártatlanok?

Ferling J.

Egy régi ház újjáéled

Csak a helytörténészek és régi városlakók tudják, mily értéket rejt Pécsen a Kossuth Lajos utcában a 36-os számú épület szétmállott homlokzata. Ez az úgynevezett Jeszenszky-ház, mely egykori tulajdonosáról kapta nevét. Históriaját a Baranya című folyóirat első számának egyik terjedelmes tanulmányban ismertette Sonkoly Károly. Itt olvasható, hogy ezen a telken már 1695-ban ház állott. A mostani épület a XVIII. században kapta barokk küllemét és ekkortól crednek szép belső falfestményei is. A pécsi tanács kasszájából nemigen futja a restaurációra, ezért a

háznak új gazdát keresett, hogy aztán a vételárból más hasonló munkákat tudjon fedezni. Egy időben azt tervezték, hogy az NSZK-konzulátus költözne ide, aztán kiderült, szűkös a hely. A legfrissebb hírek szerint mégis megújul ez a várostörténeti érték. A telket és a romos építményt megvásárolta az Agrobank Rt., eredeti értékeit kívül-belül gondosan helyreállíttatja és ezután ide költözik a cég pécsi fiókja.

-syc-

Cseri fotó

Hol vagytok régi barátok?

Koltai megvédi Aczélt

Karakánosság, vagy a hatalomhoz való görcsös ragaszkodás? Nehéz eldönteni. Bármelyik is: Aczél György nem futamodik. Utolsó levelében, miközben megemlíti, hogy súlyos beteg, az MDF erkölcsi és politikai belátására bízta a döntést. Hogy ez zsarolás? Nem, nem az - állítják egybehangzóan hívei és ellenfelei. Amíg az utóbbiak szerint a (még) képviselő Aczél megbízatására fizikailag is alkalmatlanná vált, elvbarátai úgy vélik: méltánytalanul támadják, s ezért meg kell védeni.

Akkoriban, amikor Aczél György mellett Horváth Lajos is az országgyűlésből visszahívható pécsi képviselő listájára került, nagy volt a felhárdulás.

- Az azért jelent valamit, hogy Aczél lért senki nem kardoskodott - hallhattuk múlt héten az MDF pécsi szervezetének tájékoztatóján. Hogy pontosan mit? -, arról megkérdeztük az MSZMP városi első titkárát.

- Nagyon sajnálom, hogy a helyi nagyságok taktikai megfontolásból cserbenhagyják őt - felelte dr. Koltai Dénes.

Nem tartom erkölcsösnek, hogy hallgatnak azok, akik úsztak a boldogságban, amikor Pécsen Aczél György társaságában feszíthettek például a múzeumok avatásakor. Mert ne felejtjük el, hogy amíg a parlamentben hallgatott, addig pozíciója folytán Pécsnek, s azon belül közvetlen választókerületének is rendkívüli támogatásokat juttatott.

Erre mondják az MDF-esek, hogy demokráciában nem kívánatos a hatalmi játékonkodás. Igaz, bár - s ezt is ő mondják -, hol van itt demokrácia?...

- Azon a választáson mi is ott leszünk - mondja az első titkár a fővárosban élő képviselő esélyeiről. - Nem szeretném sikerélményhez juttatni az MDF-et. Lehet, hogy sikerül Aczél Györgyöt visszahívnia, de a mandátumot meg fogjuk védeni. Be fogjuk bizonyítani, hogy ez a körzet a baloldali lesz a következő ciklusban is.

Koltai Dénest egyébként munkatársai közül is többen figyelmeztették: veszíthet presztízséből, ha Aczél György mellett ringbe száll.

- Engem ez nem érdekel - mondja. - Korántsem állítom, hogy nem voltak sú-

lyos tévedései, de nagy formátumú művelődéspolitikus, a szellemi megbékélés egyik főszereplője volt. Neki köszönhető az a viszonylagos szabadság, mely a magyar szellemi életben a hatvanas évektől kezdve lassan kialakult. Az MDF most összes indulatát a nép indulatának tünteti fel, és a politika szintjére emeli. Sportszerűlennék érzem, hogy akkor mondogat oda egy korábbi kurzus politikusaikat, amikor az MSZMP jól érzékelhetően és kiszámíthatóan korlátozza magát. Csak tisztelni tudom Aczél Györgyöt, amiért nem futamodott meg, mint Apró Antal, vagy Korom Mihály.

Tény: Pécsen legalább 3366-an nem értenek egyet dr. Koltai Dénessel. A visszahívási indítvány hivatalos benyújtásához szükséges aláírásmennyiség, jobban mondva annak majd' kétszerese, Aczél György ellen alig másfél hét alatt összegyűjtött. S bár az igazi küzdelem csak most veszi kezdetét, az MDF aktivistái személyes élményeikre alapozva, biztosra veszik a sikert.

Ferling J.

Hellyzet

...az, hogy egyre csak az öreg lengyel jár az eszemben. Dretzky Félix volt a neve, április 6-án temettük Pécsen. Sírján a piros-fehér szalagok, szegfűk az örökzölddel a magyar nemzeti színeket adták, együtt a lengyellel. A temetés napján írták meg az újságok, hogy hazavitték Katynból Varsóba 4300 lengyel katonatiszt halmait. Nem Sztálinon múlt, hogy Dretzky Félix nem Katynban végezte. Ó Katyn elől menekült Magyarországra, Hitler és Sztálin elől, százezer honfitársával egyetemben. Ötven évvel ezelőtt. Itt nősült meg, gyermekei születtek, unokái... Tőle hallottam először Katynról. Vorkutáról meg Koli-máról is.

Ahhoz a generációhoz tartozom, amely a hatvanas évek első nagy külföldi útjait lengyel földre tette. A találkozások során újra meg újra a múltról folyt a szó. Első krakkói estéink egyikén például 1968 nyarán, amikor Staszek, a Jagelló Egyetem diákja "megtanította" nekünk a Molotov-Ribbentrop-paktumot, Lengyelország 1939. évi, ki tudja hányadik feldarabolásának igaz történetét. Pár évvel később egy varsói diáktanyán egy angol diáklány, Jo beszéli el a varsói felkelést, ebből diplomázik, és mélyen érteni a téma, hiszen akkor Varsóban azért imádkoztak, hogy odaérjenek az angol repülőgépek. Egy lengyel férfi felemelt ujját látom, s halom a szavai: a mi vérünk folyik a ti ereitekben, hiszen mi 56-ban vért küldtünk nektek. Mi szereztünk benneteket, mondja a szlavista professzornő valahol Jugoszláviában.

Idővel elhalványultak a diákevek lengyelországi találkozásai. Idehaza pedig a propagandának sikerült véghezvinnie azt, amit senkinek a két nép barátságának ezer éve alatt. Elhinteni a bizalmatlanságot a politizáló, sztrájkoló, Szolidaritást szervező, macacsul, újra és ki tudja hányadszor szabad, független Lengyelországot akaró lengyelek iránt. Mondván, hogy sztrájkjaik csak a nép lustaságát bizonyítják, s ugyanerről tanúskodnak külföldi beszerzőkörütyaik is. Nem egy működésképtelen gazdaságról, hanem mirőlünk, lengyelekről és magyarokról, akik nem vagyunk méltóak a tulajdon múltunkhoz, egykor tett nemes gesztusainkhoz.

Igaz, a hallgatás, az emlékezni nem akarás, nem tudás megette a magát. Mert mi a lengyelek nem felejtették el, és újra meg újra elmondták gyermekeiknek, hogy mi történt velük, addig mi hallgattunk, hosszan hallgattunk a múlttól, és hagytuk, hogy gyermekeinknek ostoba történelemkönyvek tanításnak hazugságokat, vagy ami rosszabb, féligazságokat. Ezért olyan nehéz ma szembenézni nálunk azzal, ami történt. Ezért sok némelyeknek a múlt, a dokumentum, a visszaemlékezés. És ezért van úgy, hogy nekem a lengyelekről ma is és mindig a szabadság jut az eszembe meg a szolidaritás. Mint szépapáinknak 1848-ban, 1830-ban... Az évszámok felso-roolhatatlanok.

Gállás Orsolya

A szellemi organizátor

Bihari Mihály

az aktív politikai pályára. A "visszatérésem" is e mozgalom alakuló üléséhez köthető.

— *Kacérkodott egy időben a Szociáldemokrata Párttal is, de Kecskeméten ugyancsak ott volt, ahonnan az MSZMP reformkörök indulása datálható. Ezeket már túllépett?*

— Számomra változatlanul a szociáldemokrácia értékrendje a legszimpatikusabb. Az más kérdés, hogy a mai magyar Szociáldemokrata Párt ennek a szellemiségnek jegyében szerveződik-e, avagy sem. Magam úgy gondolom, hogy nem.

— *A marxista filozófia átfogó kritikáját hallhatjuk öntől a Demokratikus Magyarországért Mozgalom alakuló ülésének résztvevői. Meghaladottnak nevezte. Ugyancsak kritizálta a bolsevik pártmodellt, valamint a diktatórikus szocializmus gyakorlatát. Ezzel az átfogó koncepcióval a Demokratikus Magyarországért Mozgalom alakuló nagygyűlésére készült?*

— A reform és demokrácia című tanulmányban - ami az MSZMP-ből történő kizárástól az egyik fő vádpontja is volt, és mindaddig csak nagyon szűk példányszám-ban jelent meg - lényegében ez a gondolatokról már napvilágot látott. Itt a mozgalom alakulóülésén igyekeztem némileg kiegészíthetőbbben és feszesebben fogalmazni, mert bizonyos dolgokat ma már félreérthetetlenül kell kimondani, nem elég a féligazságok. A mostani előadásom, hitem szerint, a teljes igazságot tartal-

mazza egy letűnt és történelmileg életképtelen társadalmi-politikai berendezkedésről. Fontos az ettől való szilárd elhatárolódás, mégpedig azért, mert ez a társadalom veszélyeket rejt magában, veszélyeztetni jövőnkét is. De ez csak elhatárolódás, és nem leszámolás. S nagyon kemény, kiélezett vita azokkal, akik a bolsevizmus, az ideokrácia és a diktatórikus szocializmus vagy annak megreformált változatának hívei.

— *Eszerint a marxizmussal teljesen le kell számolni?*

— A már említett tételeket - megítélésük szerint - nem igazolta sem az elmélet, sem a gyakorlati politizálás, de Marx-szal, a marxi gondolkörrel nem kell teljesen szakítani. Marxnak óriási az életműve, egy időben nagy hatást gyakorolt az európai társadalomtudományokra. Ez azonban akkor is csak részleges volt. Most már van kellő távlatunk az átfogó értékeléshez. Hangsúlyoznám, nekem nem Marx-szal és a marxizmussal van gondom, s bárki vallhatja tőlem magát marxistának; hiheti az egyedül igaz magyarázatokra képes társadalomelméletnek. Ezt én tolerálom. Nekem azokkal van problémám, akik a marxizmust az egyedüli helyes ideológiának kiáltják ki.

— *Vannak-e politikai ambíciói? Milyen szerepet szán magának az elkövetkezendő időszakban?*

— A demokratikus Magyarország megteremtése érdekében változatlanul fontosnak tartom a szellemi organizatori vagy intellektuális szervezői szerepet. Hogy közvetlen politikai feladatot, közéleti szerepet vállalok-e, az attól függ, lesz-e ilyen igény? Nem egy-két, tíz-húsz ember, vagy egy szervezet vezetősége, hanem a társadalom valamivel szélesebb rétegei részéről. Ha igen, akkor nem idegen tőlem az sem, hogy az aktív politikai életben szerepet vállaljak.

Rikfi Ferenc

A Társaság embere

A "favoritok", Ormos Mária és Koltay Dénes mögött Szőke Attila kapta a harmadik legtöbb szavazatot az MSZMP-kongresszus pécsi küldöttjei közül. Ebben nem az a legérdekesebb, hogy a városi rendőrkapitány-helyettes a 7662 voksból 3514-et szerzett, hanem hogy a korteshadjárat során nyíltan vállalta: a Münnich Ferenc Társaság tagja.

— *Tisztázzunk valamit! Ön a városi rendőrkapitányság kongresszusi jelöltje voltam, nem pedig a Münnich Ferenc Társaságé. Ugyanakkor mi kettőn, Beke Józsi bácsival nyíltan vállaltuk, hogy hozzájuk tartozunk. Nem úgy mint azok a jelöltek, akik szintén tagtársaink, de hallgattak róla - kezdte az őmagy.*

— *Talán azért nem vállaltak színt, mert nem túl népszerű a társaság. Bár, ha a választási eredményt nézzük, úgy tűnik, a pécsi MSZMP-tagok között igen.*

— Sokszor érnek minket igazságtalan és általánosító vádak. Ugyanakkor én sem értek egyet minden megnyilvánulással, ami tagjainktól hallható. Sőt, egynémelyiket kifejezetten károsnak tartom, mert baloldali gondolkodású vagyok, de nem szélsőséges. Nem tartanék jónak egy politikai visszarendeződést, ha pedig ezt fegyveres eszközökkel kényszerítenék ki, egycsesen tragédia lenne. Oly sok dolgom van, amit még békében sem bíztos, hogy el tudunk végezni, nemhogy polgárháborúban. És a pécsi "münnichesek" többsége ugyanígy vélekedik.

— *Mégis, kétegyeket ébreszthet, ha a pécsi rendőrkapitány-helyettes a Münnich Ferenc Társaság tagja. Például, hogy híve-e a mostani demokratikus átalakulásnak? Ne vegye vizsgáztatásnak, de ennek tisztázására felténnék néhány kérdést...*

— *Tessék!*

— *Mi a véleménye a többpártrendszerrel?*

— *Kezdetben én is úgy gondoltam, hogy egy megújult MSZMP az egypártrendszer keretei között is helyrehozhatja a dolgokat. Ez nem következett be. Ma már történelmi tény a létezése, nincs kifogásom ellene.*

— *És a szabad választásokról?*

— *Ez a többpártrendszer természetes velejárója.*

— *S arról, hogy a rendőrség legyen politikamentes?*

— *Ha ezen azt érti, hogy a pártok beleértve az MSZMP-t is - ne működhesse a rendőrségben belül, akkor egyetértek. De azzal nem, hogy egy rendőr ne lehessen párttag még a lakóhelyén sem. Az más kérdés, hogy ha intézkedik, akkor a szolgálati szabályzat vezesse, ne pedig a politikai meggyőződése.*

— *Mi jut eszébe arról, hogy rend?*

— *Nagy szükség lenne rá. Egyrészt az MSZMP-n belül, hogy szervezett, a választásokon jól szereplő párt legyen. Másrészt rendnek kell lenni az országban. És itt a gazdaságra, meg a közbiztonságra gondolok.*

— *Megkérdeztem Szirtes Gábort, az MSZMP Baranya Megyei Bizottságának titkárát, miként vélekedik az Ön választási sikeréről. Azt válaszolta: ez azt bizonyítja, hogy a Münnich Ferenc Társaságnak komoly, jól szervezett bázisa van a pécsi MSZMP-tagok között. De hozzátette azt is, hogy ez a csoportosulás nem fogadja el a párt új programját és ezért a kongresszuson minden biztonnyal elválnak útjaik.*

— *Ami Szirtes elvtárs véleményének első felét illeti, örülök neki. Ami pedig a pártprogrammal kapcsolatos valóban nem mindennel értek egyet, de ez aligha ok a szakításra. Már csak azért sem, mert vitaanyagról van szó.*

— *Mivel nem ért egyet az új MSZMP-programból?*

— *Nincs benne, hogy ez egy baloldali párt, mely a kommunisták nemzetközi közösségéhez tartozik. És nem értek egyet az 1956-os események merőben új értékelésével sem.*

— *El tudja képzelni, hogy Ön, a Münnich Ferenc Társaság tagja, magasrangú rendőrtisztként egy koalíciós hatalmat szolgáljon?*

— *Igen. Más kérdés, milyen lesz az a koalíciós hatalom. Mert lehet, hogy azt mondja, nincs szükség ránk. Bár, a rendőrségnek ma már egészen más a feladatköre mint annakidején volt. Persze, ha nem a szakértelem lesz a fő szempont, hanem a politikai pontosság azt szegi meg, amit most tőlünk követel. A türelmet a sokféleség iránt.*

Belényesi Csaba

Cseri László fényképfelvétel

A rend

Folytatás az 1. oldalról

— *Mi nem vagyunk fundamentalisták - tiltakozott a volt vadászpilóta. - Nem akarunk sem sztálinizmust, se polgári demokráciát, mert mind a kettő visszarendeződés lenne. Mi sajátosan magyar utat járunk, saját erőből. Mindenekelőtt bérreformot a munkásságnak, és segíteni a legnehezebb sorban élőkön. Ezért nem tessék az, hogy az egyház ki akarja venni a szocialista brigádok kezéből a humanitárius kezdeményezések jogát. Mert pár éve még több mint száz szocialista brigád viselte Münnich elvtárs nevét. Ma mindössze hét. A zűrzavar miatt. De élünk, és a szerveztünk is, a Münnich Ferenc Baráti Kör, amit nem szabad összekeverni a Társasággal. De Münnich elvtárs nekünk példa, nekem személyesen is, mert én vagyok a Baráti Kör országos elnöke. Epp most volt a közgyűlésünk. Kétezerig szóló munkatervet készítettem, s az elvtársak elfogadták.*

— *Münnich Ferenc gyilkos. 1956 egyik vérbe fojtója. Ez nem kérdéses - állította a Magyar Október párt ötvenéves képviselője. - A Korvin-köztérben harcoltunk mi katonai középiskolások. Benzines palackokkal az orosz tankok ellen. Aztán szétszóródtunk a világban. Én maradtam itthon. S az a vicces, hogy a nagyobb lányom a családjával Ausztráliában él, velem a feleségem is. Két fiam Francia-*

országban. Én meg itthon a kisebbik lányommal. Tizenöt éves. Őt még fel kell nevelnem. Csak bírjam a munkát, mert a bányában most már elég nehéz...

(A dolgozók érdekében)

— *Igen, az uránbányászok is jönnek hozzánk - bizonygatta a Münnich Ferenc Társaság elnökségi tagja szürke bőrdzsekijét igazgatva, amelynek mellrészét a vadászpilóta jelvénye díszítette. - Ha nem is tömegesen, de jönnek. Pedig sok félreértés van körülöttünk. Hogy mi fegyveresek vagyunk. Ez nem igaz. Nekem sincs otthon pisztolyom. De nézzük Pozsgay Imrét! Őt ki hatalmazta fel, hogy a nép nevében egyezkedjen? Vagy pártiszter az, hogy, akár valami püspök, keresztet vessen a magyar kenyérre, ahogy ő tette tavaly augusztus 20-án? Mi ezzel nem értünk egyet.*

— *Tagságunk zömmel a fegyveres erők aktív és nyugdíjas tagjainak sorából toborzódik - közölte egy másik nyugdíjas tiszt -, s a marxizmus felhasználható eszméire támaszkodik. 1988. december 10-én Sarlós István hívta fel a figyelmet a fenyegető veszélyekre. S ő mondta, a Münnich Ferenc Társaság alkalmas arra, hogy szükség esetén megvédje a szocializmust. Ez okozott bizonyos félreértéseket, de itt nálunk mindenki békét akar.*

A szüret egyszerű. A szüret gyönyörű. És rend van. A puttonyos put-

tony cipel, a darálós darál, a kád telik. Két hónap, és letisztulnak a borok.

— *Két hónap, és itt megint rend lesz - mondta kisvárosi panellakásának tárt ablaka előtt állva a nyugdíjas tszelnök. - Megszűnik a farsang. Ez a rengeteg párt. Bennünk, kommunisztákban van még erő. A dolgozókat, a népet kell segítenünk. Erre tettük fel az életünket.*

(Filozófikusan)

Fröccsöt iszunk a reformkommunistával. Nevet, s üres poharainkat az asztal szélére állítva a puttonyáért indul. Szóló sorok vibrálnak a fényben, s legszívesebben arról a fiatal taxifőről mesélnék a kockás inges filozófusnak, aki szerint meg kellene lincselni Pozsgay Imrét, mert a nép elöl eladja az országot. Mint a Tungstrom is a külföldieknek. Azok pedig saját álmokcsijaikon járnak, s nem csoda, hogy nyomor van, hisz már taxiügyben is rosszul mennek a dolgok.

De nem mesélek a dühös sofőrrel, mert a szüretben minden egyszerű, s a must a lényeg, nem pedig az, kinek van igaza. A hegyi rend pedig, ha nem is elméleti, de véresen komoly. Legalább annyira, mint az, hogy lehet-e a békáról gyapjút nyírni.

— *Lehet - mondja a nyirkos agyagon csúszkáló reformkommunistá. - Csak előtte birkává kell változtatni. A többi már egyszerű.*

Bencze János • Fotó: Cseri László

Alternatív szüret

A Zala megyei Szeptenek köztség szüreti ünnepeinek részeként politikai fórumot rendeznek szeptember 23-án, szombaton a falu művelődési házában. A 17 órakor kezdődő programban részt vesznek a Magyar Demokrata Fórum, a Független Kisgazda és Polgári Párt és a Magyar Néppárt nagykanizsai szervezeteinek képviselői.

Kuruc virtus Szekszárdon

Eszi, nem eszi...?

"Egy elfuserált modell szerint Magyarországon minden építőipari vállalat külön fejlesztett ipari hátteret. Négy milliárdos alapból pályázni lehetett, mi is megépítettük a hatalmas csomókat, gépesítettünk. A 70-es évek 1700 fős létszáma után mára 900-ra fogytunk. Megrendelésért Veszprémbe, a Balatonra, Budapestre utazunk. Visszafelődött az építőipari profil, megmaradt az ipari kapacitás". Balogh Béla igazgató innen kezdi a magyarázatot, mi vitte a Tolna Megyei Tanács építőipari vállalatát (a TOTÉV-et) arra, hogy idegen szakterületre merészkedjék.

Kapóra jött az ELAWIT Kft jelentkezése. Ez az NSZK érdekeltsgű társaság kompresszorokat szerel össze. A TOTÉV-ban láttak partnert, hogy először kiegészítő részeket, majd légtartályokat gyártsanak számukra.

— Folyamatos gyártásra rendezkedtünk be. Gépet vásároltunk és fejlesztettünk; épületre, technikára 10 millió forintot költöttünk - mondja az igazgató. A beszélgetés során az is kiderül, hogy a dolgozók felkészítése, vizsgáztatása további 12 ezer márkába került.

Július közepén következett az üzemmalkassági próba: az NSZK-beli TÜV-ös minősítésnek, a műszaki felügyelet vizsgájának megfelelt az üzem. Indulhat a gyártás, gondolná a kívülálló.

— Nem, ez öngól lett volna. Ebben a minőségben nem célravezető nyugatra szállítani, hiszen egyetlen eljárásbeli, minőségi hiba miatt visszavonhatják a TÜV-ös minősítést. Az pedig sokba került - óvatoskodik Mészáros József, a vállalat ipari ágazatának irányítója. - Egy évet még gyakorolnunk kell, amíg megjelenhetünk a piacon.

— De az ELAWIT nyilván nem vár újabb hónapokat. Az üzemben pedig ott állnak az eladatlan légtartályok.

— Szerződést még nem kötöttünk, csak emlékeztető, keretszerződés született. Semmiképpen nem kapkodhatunk, hiszen ez nem játék: a légtartály fel is robbanhat!

Balogh Béla az előzetes tárgyalásokon szóba került 40-60-90 literes tartályokat említi, amire az ELAWIT vevő lenne. Csak hogy az üzemben 24 literesek gyártását kezdték meg, és ismerve a magyar alapanyag-ellátást, mindjárt ötezer darab tartályfeneket vásároltak! Csoda, hogy a kész termékek eladatlanok?

— A nagyobb tartályok árban megállapodtunk, de a 24 literest nem akarják megfizetni. Késztelen, hogy erről nem is tárgyaltunk

konkrétan. Mi abból indultunk ki, hogy kisebb tartálnál kisebb a rizikó. Egy biztos: áron alul nem adjuk. Mészáros József megtoldja:

— Nem törvényszerű, hogy a KFT-nek szállítsunk. Lehet a partnerünk a DEFÉM vagy a RÁBA. S az sem biztos, hogy éppen légtartályok gyártására kell ezt a hegesztőtechnikát felhasználni. A piacutazás sajnos egy kicsit lemaradásban van nálunk, most hoztunk létre marketing irodát belső átszervezéssel. De úgy vagyunk, mint a kezdő gépkocsivezető: lehet, hogy az első kanyarban összetöri magát. Ezért nem értem a türelmetlenséget.

—Egy 270 milliós vagyonnal rendelkező vállalatnak el kell bírnia néhány ezer tartályt a raktáron. Ezt az évet mindenképpen a kísérleti gyártásra szántuk - hangzik a vállalati koncepció összegzése.

Solti János, az ELAWIT KFT képviselője: - Arról még nem tárgyaltunk, de a kisméretű kompresszoroknál az NSZK-beli, skandináv, osztrák konkurencia miatt nyomott árakkal kell kalkulálni.

Úgy tűnik, ebben a méretben nem tudunk megegyezni a TOTÉV-vel. De ez nem zárja ki, hogy a 40-60 literesek gyártásában együttműködjünk. Rosszabb lenne a helyzet, ha szerződést kötöttünk volna. Hogy mi motiválta a 24 literesek gyártását? Fogalmam sincs.

A nyugatnémet partner, az ELAGRU GmbH képviseletében Gruber László röviden nyilatkozik: - Ha megállapodást kötök valakivel, akkor elvárom, hogy értesítsen, milyen szinten áll, tud-e időre termelni és szállítani. Akkor lehet szó próbagyártásról. Legutóbbi ittjártamkor üzentem, hogy nyolc napig Szekszárdon, az ELAWIT-nál leszek, hozzanak át mutatoba a 24 literes tartályokból. Senki nem keresett. De ez nem lezárt ügy, még dolgozhatunk együtt a TOTÉV-vel...

Takács Zsuzsa

Higgadtabban

Újabb vélemény a vezetői bérekről. Az igazat megvallva, nem szívesen írok erről a témáról, hálálalan szerep ár ellen úszni. Elgondolkodtat azonban, milyen motivációk húzódnak meg a gazdasági vezetők ellen indított kampány mögött. Még az újságírók többsége is gondosan ügyel arra, hogy a megkérdozett vezetők ésszerű érveit lehetőleg semlegesen találja. Cikkek jelennek meg milliomos vállalatvezetőkrol, a menedzseruralom veszélyeiről, miközben kiderül, hogy néhány ember jövedelmét általánosítják, s szó nincs még olyan piaci viszonyokról hazánkban, amelyek lehetővé tennék a technokrácia uralmát.

Mi sem könnyebb, mint egy csoportot bünbaknak kikiáltani, s a

mészatesen a szellemi munka lebecsülése.

Pedig a valóság eltér ettől. Azok az országok boldogultak, amelyekben felértékelték a szellemi munkaerőt. E társadalmakban folyamatosan csökken a nálunk használt értelemben fizikai munkát végzők aránya, s nő a "fehérgallérosoké".

A társadalmi fejlődés új szakasza keményen feladta a leckét a nyugateurópai kommunista pártoknak, s nyilvánvaló, hogy ezzel előbbutóbb minden munkaspártnak szembe kell néznie. A bonyolult szellemi munka jóval több értéket produkál, s ez megmutatkozik cse-rearányaink romlásában is. A szocialista országok termékeiben igen kevés szellemi érték testesül meg, s

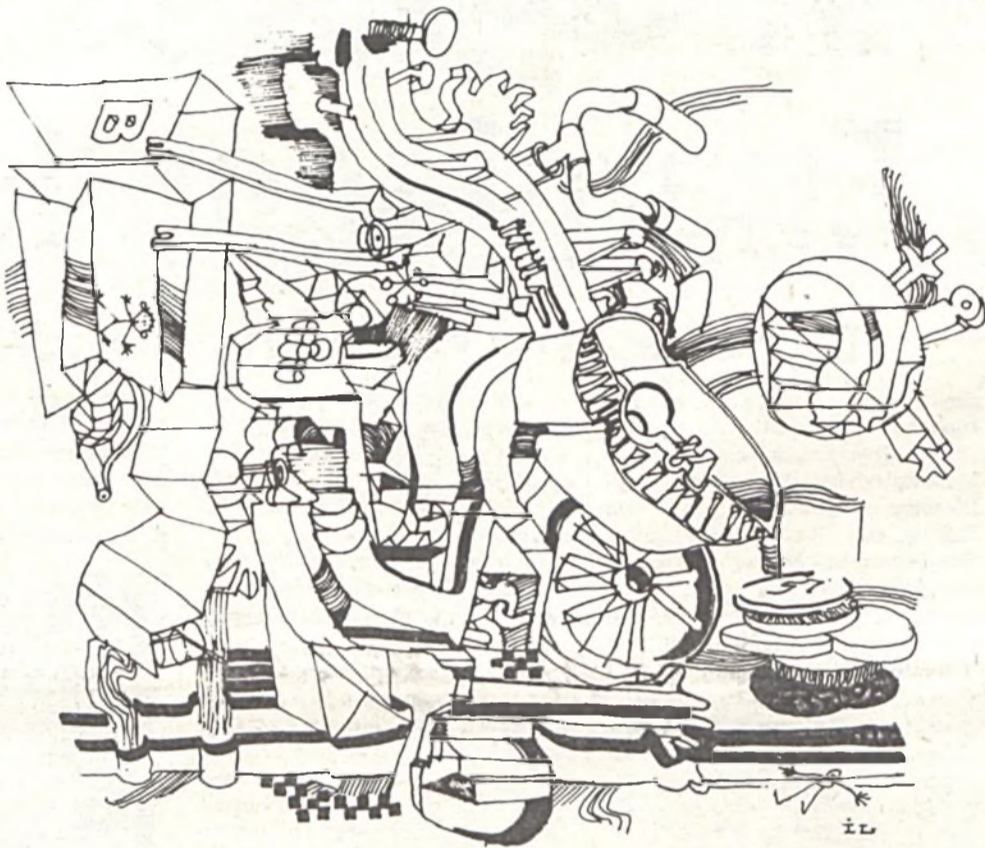
hozzunk létre új értéket, s ebből a többletből segítsük a többletjelít-mény kifejtésére képteleneket. Ez a tartalék ma a szellemi munkában rejlik. Az egész társadalom érdeke, hogy a jövedelemkülönbségek ösztönözzék az embereket a minél magasabb képzettség elérésére, a növekvő jelentőségű szellemi munka kifejtésére.

Az elmúlt évtizedek nemcsak abban hibáztathatók, hogy nem engedték a szellemi potenciál kibontakozását, hanem abban is, hogy anyagi, erkölcsi degradálásával pusztító kontraszelektiót idéztek elő, amit csak úgy gyűrhetünk le, ha a kulcsfontosságú munkahelyeket súlyuknak megfelelően fizetjük meg. Így alakulhat ki olyan verseny a társadalomban, amely biztosítja a legjobbak kiválasztódását. (Kinek jutna ma eszébe azért megkérdőjelezni a pedagógusok fizetésemelését, mert abból sok, nem a pályára való tanár is részesülhet?)

Jól szemlélteti a túlharsogott, a "jövedelem-aránytalanságokra" hivatkozó vésszélzések az a tény is, hogy a nagyvállalatok, pályázók híján, hovatovább nem képesek vezetői posztokat betölteni, mert az arra alkalmas emberek másutt keresik boldogulásukat. A vezetőkkel szembeni elvárásoknak és jövedelmüknek arányban kell lenni.

A jövedelemarányok körüli vita kiéleződésében nagy szerepe van a hazai tulajdonviszonyoknak is. Az állami vállalat nehezen hasonlítható a magáncéghez, ahol a tulajdonos piaci ára alapján fizeti meg a munkaerőt. Magyarországon ma még számtalan bürokratikus szabályozó köti a bérgezállkodást. Tartok tőle, a vállalat dolgozóinak (szándékosan nem munkás!) ellenőrzési joga sem oldja meg ezt a kérdést, amint azt a jugoszláv munkástanácsok példája is bizonyítja. A bérmunkás mindig a bér emelkedésében érdekel, egyszerűen nem lehet elvárni tőle a tulajdonosi tudatot, hiszen nem a vállalatba fektetett tulajdonából származik a jövedelme. A vállalati tanácsok döntéseiben is lemerhető a jövedelem-maximálás érdekeltsége, akár a cég jövőbeni pozíciónak kárára is. Vagyis jogosan feltételezhető, hogy minden más dolgozó testület is bérmunkás mivoltából kiindulva határozná a vezetők jövedelméről. S amint napjainkban tapasztalhatjuk, igen egyértelmű döntést hozna, nem számolva annak következményeivel...

S.T.

hangulatot szítva az elégedetlen embereket saját szekerünk elé fogni. Itt nem hatnak a higgadt érvek, a szélsőségek kapnak egyre nagyobb hangsúlyt, s a háttérben sokan politikai tőkét igyekeznek kovácsolni e hajszából. Agazdaság működéséhez stabilitásra van szüksége, ez az alapja a társadalom stabilitásának is. A megfelelő téglá kiütésével leomlik az épület. A kérdés csak az, kinek az érdeke az átépítés, és kié az omlás.

A probléma jóval bonyolultabb, nem csupán "jövedelmi aránytalanságokról" van szó. A megnyilatkozásokban tettenérhetőek a munkásosztály vezető szerepének deklarálásából fakadó nézetek, s ter-

ez szükségzerűen vezet az alacsony árhoz. Hogy is lenne másként, amikor hazánkban - talán Albániát kivéve - a legalacsonyabb Európában a felsőfokon képzettek aránya, s a szellemi munka a mai napig sem anyagilag, sem erkölcsileg nincs elismerve. Sőt, az új érték megteremtésében döntő szerepet játszó értelmiségi- vezető réteget jövedelmének megfelelő szintre emelkedése miatt szervezett támadás éri. Pedig tudomásul kell venni mindenkinek: csak a jövedelemkülönbségek növekedése teremtheti meg azt a lehetőséget, hogy a társadalom nagyobb teljesítményekre képes tagjait ösztönözze

Odaléptem a könyvárushoz a szép, napsütötte utcán, de amint meglátam a "figyelemfelkeltő" rekvizitumok észveszejtő tobzódását (rémpofák, akt-torzók, börtönrácsos - puskás montázsok és persze címek, micsoda címek!), kiszaladt a számon egy szörnyűlködő sóhaj. A könyvárus kisasszony félelthetetlen indulatomat, és magyarázattal szolgált: megszűntek a tabuk. Nem az a baj, mondtam jámboran, hanem, hogy mindent kezd elborítani a szemét, irodalom példának okáért szinte nincsen. Van az is, mondta a kisasszony izgatón, tud szolgáltni Randevú Rómában. Ami nem csekélység.

Bementem aztán a héten az antikváriumba is. Az államiba, abba, amelyik évtizedek óta szerény, de stabil és megbízható színvonalon kereskedtetett a régi, megunt vagy otthon már nem tárolható könyvekkel. Mi tagadás, mai magyar írók műveivel próbálkoztam. A válasz határozott és félreérthetetlen elutasítás volt. Kész, gondoltam magamban, a magyar irodalomnak vége. Alig használtan nul-

la az értéke, újonnan meg magas az ára, ezenkívül a könyvárusok nem óhajtják árulni, a könyvkiadók pedig lassan nem tudják kiadni. Ezután már csak egy lépés van hátra: az írók nem fogják megírni. Bekövetkezik hamarosan ez is. Az érvényes rendeletek szerint egy regényért meg lehet kapni egy butikos egyhavi bevételeit is, kéthavit már nem, no, legfeljebb ha jó hosszú a regény. Ha meg mármost egy költőt vennénk szemügyre...de hagyjuk a részleteket. Eljő a nap, amikor megszűnik egy összezsugorodott, hanyatlott dicsőségű kicsiny ország utolsó világszínvonalú termékének utánpótlása is. A kiapadhatatlannak látszó költségvetés-forrás igenis kiapad majd. Márcsak azért is, mert azt nem lehet máról-holnapra konvertibilis valutában fizetni. Vegyesvállalattal, nyugati tőkével, részvénytársasággal, kft-vel nem átmenthető ez a vagyon. Ezt az állítólag magától is működő piacgazdaság se menti meg. Hogy hibermálással jobb időkre tegyük félre, tartok tőle, ez is ki van zárva.

Igaz, valami nagy előnye okvetlenül lesz a dolognak. Nem kell a kultúra legokvetetlenkedőbb rétegeivel bajlódni, megszűnik az, amit a társadalom- és ön-boldogítók legjobban utálnak: a lét kérdéseinek nyugtalanító föltevése, az örök kételkedés, a dolgoknak a megszokottól eltérő vizsgálata, a más-aspektus. Mindazoknak, akik vagy csak diktatúrában, vagy csak kíméletlen piacgazdálkodásban tudnak gondolkodni, biztosítva lesz a nyugodt álmuk.

Igy gondoltam, de gondolataimat nem akartam papírra vetni. Minek harsogok itten az apokaliptiszról, mint valami gyenge proféta-utánzat. De közben az történt, hogy néztem a tévét. Ezt a mindenhatót. Mindnyájunk Nagy Barátját, Minden Magyar Család Legfőbb (talán Egyetlen) Rokont, ezt az életet és halált osztó Nagyurat. Amelynek köztudomásúlag egyik feladata éppen a kultúráközvetítés. Mondhatjuk úgy is: a közizlés formálása. Akárhogy mondjuk: igaz.

Néztem a képernyőt, s egyszercsak megjelentek a szívemet megbizsergető betűk, imígyen: KÖNYV. Majd félreérthetetlen címe az utána következő hirdetésnek: KULTURÁLIS AJANLAT.

Ezután elmondták, hogy megjelent a Maffiaherceg című izgalmas könyv. Kész, ennyi. Aznap ez volt a tévé kulturális ajánlata. Megvártam a következő napot, hátha tévedek. De másnap egy képregényt vagy mit, egy füzetorozatot hirdettek, kimit vagy szexet, nem tudom, a címét sem tudom, összefolytak a képek a szemem előtt.

Ezúton üzenem az Illetékeseknek: a kultúra szó nem azt jelenti, amit ők hisznek. Nincs joguk olyasmire használni, amire nem való. Saját szegénységi bizonyítványukat állítják ki ezzel, még ha meg is gazdagodnak általa.

Halász Er

Az üzembavart csak néhány gyárban érezték meg, a lakásokban talán ha másodperces kimaradások voltak. Mégis sokakat elgondolkoztatott a szovjet energiarendszer nyárvégi üzembavarának híre. Lesz-e energiánk a következő húsz évben? Ahány száj, annyi vélemény. Ezúttal az ország energiatermelésének negyven százalékát adó Paksi Atomerőmű Vállalat vezérigazgatóját, Pónya Józsefet kérdeztük meg.

— Az uránbányával kapcsolatos vitákban gyakran elhangzott, hogy a kormánynak nincs hosszútávú energetikai koncepciója. Oszlja ezt a nézetet?

— Igen. Ez a trianoni Magyarország annyira kicsi, hogy nem művészet átlátni az energiarendszerét. Új dolgokat sem kell kitalálnunk, hiszen vannak előttünk hasonló nagyságú országok. Mégsem tudunk használható koncepciót kialakítani. Ennek egyik oka, hogy a tervezés gyakran nem számokra és tényekre épül, hanem hangulatokra. Jel-szavakat próbálunk meg számszerűsíteni.

Az energetikusoknak meg kellene kérdeznünk a fogyasztókat, mennyi növekményre tartanak igényt. Megkérdeznünk az ipart, a mezőgazdaságot; a lakossági fogyasztás növekedését csak becsülni lehet. S azután már csak azt kell megmondani, miből állítsuk elő a többletet. Ezzel szemben nálunk az energetikusok határozzák meg a növekményt is. A feje tetejére állt a világ.

— Az Önök tervezését - most elsősorban a két új ezres blokkra gondolok - hogyan befolyásolja a koncepció hiánya? Az eredeti elképzelések szerint az ötödik blokknak 1994-ben működnie kellene, újabban pedig arról hallani, hogy talán egyikre sem lesz szükség.

— Az itt dolgozó emberek nyolcvan százalékának negyven évig biztos a munkahelye. Olyan spórolás nem jöhet, hogy ezt az erőművet le kelljen állítani. Ez tehát a dolog egyik oldala. Hogy elmarad az új beruházás? Ez a mi idegrendszerünket nem terheli, csak könnyíti. Ugyanakkor az a gárda, amelyik nagy ambícióval készül a két új blokk megépítésére, nem érti, hogyan képzelik egyesek, hogy alaperőmű építése nélkül, csupán spórolással és toldozás-foldozással tizenöt év távlatában biztosítani lehet az energiaszolgáltatás egyensúlyát. Erre sehol a világon nincs példa! A magyar energiarendszerek több mint a fele szénhidrogénre épül. Az Egyesült Államokban büntetőárat kell fizetni a szénhidrogén elégetéséből nyert energiáért.

— Ugyanakkor az is közismert, hogy az USA-ban évek óta nem építenek új atomerőművet...

— A svédek, amerikaiak, franciák túlszaladtak az atomerőműépítésben, így az új kormányok - hogy népszerűek legyenek - könnyen mondhatták: nem építünk többet. Most szorult a hurok. A Bush-kormány határozott atomerő-

Energiagondok

Tartós veszély, vagy átmeneti zavar?

művi programot hirdet, a svédek is szakítottak az eddigi elzárkózással.

Visszatérve hazai dolgainkra: ha nem lesz paksi bővítés, akkor évente 14 millió tonna mélyművelésű szénre lesz szükség, vagy 28 millió tonna lignitre. Ennyi felel meg 2000 megawatt energiának. Ha olajban gondolkodunk, akkor több mint 3 millió tonna kellene. A magyar olajtermelés ma évi 2 millió, s ez csökkenni fog. Az atomot tehát számításra kívül hagyni nem lehet.

— Az eddigiekből úgy tánt számomra, Ön nem nagy híve az energiatakarékosságnak. És az alternatív forrásoknak? Pécsi bányásznapifórumunk egyik vendége azt állította, hogy kétféle tonna olajnak megfelelő energiát lehetne nyerni biomasszából.

— Kétféle tonna olaj? Az nyolcmillió kilowattóra villamosenergiának felel meg. Nézzze meg a fejlett országokat, ki alapoz ma erre? Amit a mezőgazdaságban össze lehet villázní, az mikrowatt/négyzetméteri mennyiség. Azt még el tudom képzelni, hogy egy-egy kisebb farm hasznosítani tudja a bioenergiát, de azt sem áramtermelésre, hanem mondjuk szárításra.

A spórolásban elméletileg igen nagy lehetőség rejlik. De ez nem megy márról holnapra. Örök tendencia kell legyen. Ha elveszik a kenyerelem, s nem lesz pénzem hútra, akkor az nem takarékoság, hanem nyomor.

— A legutóbbi szovjet áramszolgáltatási zavart figyelmeztető jelzésnek tekintjük, vagy valóban csak átmeneti hibának?

— Azt hiszem, lejárt az az idő, amikor a Szovjetunió akár a belső fogyasztás kárára is kiegyenlítette a szocialista partner igényeit. Tudomásul kell venni, hogy a szovjet energiatermelő rendszerben komoly hiányok vannak. Elég csak arra utalni, hogy a baleset miatt négy-öt Csemobil típusú erőmű építését leállították. Ezzel együtt is ki tudja elégtetni a Szovjetunió az igényeinket, ha nem azt látja, hogy "legénykedünk". Hogy ezt sem szállítunk, azt sem szállítunk...

— Már elnézést, nem mi tartozunk nekik 850 millió rubellel, hanem fordítva. Nincs olyan árujuk, amivel fizethetnének.

— Van! Higgye el - van. Nem azt mondom, hogy a szovjet ipar a legkor-

szerebb a világon, de azért volna mit behoznunk. Csak hát akkor nem lehet New Yorkba menni üzletet kötni, hanem Moszkvába vagy Voronyezsbe...

Például erőműért. Nem tudom, tudja-e, hogy a Szovjetunió államközi szerző-

dés alapján 2005-ig 1100 megawatt villamosenergiát szolgáltat; most 1700-at veszünk, az 1100-on felül további hatszázról minden öt éves tervidőszak elején tárgyalunk kell. Namármost, ha mi egyik nap bejelentjük, hogy nem tartunk igényt az új kétezres erőműre, s másnap igényeljük a hétszáz megawatt többlet-szállítást, a szovjet partner ugyancsak nagyot néz majd.

— Paks mennyire érzi meg az augusztus végéhez hasonló üzembavárokat?

— Semennyire. Mi háromszáz megawattal többet hozunk ki a turbinákból, mint a hasonló erőművek. Ez világszűcs, nézze, itt a Nuclear Engineering című szaklap ábrája: Paks hatékonysága a legjobb. Évente kétféle kilowattórával termelünk többet a tervezettnél, emiatt a szénenergiáinkat is vissza lehetett fogni. 1993-ig öt-hatszáz megawatt a tartalék. Ezzel azonban nem volna szabad tartósan számolni. Az erőművek öregedésével együtt jár a többszöri leállítás. Ki fogja a kiesett mennyiséget pótolni?

Most 2 milliárd forintba lenne szükség évente, hogy a szerződéseinket érvényben tartsuk. Megy a huzavona körülötte. De hogy terven felül 4 milliárdot fizetünk be a költségvetésbe - amire senki nem kötelezhet bennünket - arról nem szavaz a parlament.

Dönteni kellene végre, mert ha ma startolhatunk, legkorábban akkor is csak 1998-ra készülhet el az új erőmű.

— És ha nem kell?

— Akkor jön a lignit. A bányával együtt ugyanannyiba kerül, mint az atomerőmű. De nézze majd meg azt a holdbéli tájat...

— Viszont nem lesz gond az eltemetésével.

— Mire az atomerőművet le kell szerelni, a világ akkora tapasztalatokkal rendelkezik, hogy ez nem jelenthet gondot.

Havas János

Cseri László felvétele

Paksi biobrikett

A Paksi Állami Gazdaság 1986 óta foglalkozik biobrikett gyártással. A kezdeti nagy kereslet után idén "érdeklődés híján" leálltak a termeléssel. A körbálázással begyűjtött gabonaszalma és kukoricaszár szárítás után kerül a brikettáló vonalra. Egy dän berendezésben darabolják, aprítják, majd préselik s végül hengeres formába öntik. Az így nyert tüzelőanyag fűtőértéke egy közepes minőségű barnaszénével rokonítható, s a gazdaság igazgatója szerint az ára is megegyezik vele. Ennek ellenére nem vásárolják, amit az utóbbi évek nagyobb szénválasztókéval magyaráz a szakember. Mint elmondta, egy jobb minőségű prés-gép is kellene a gazdaságos termeléshez.

A biobrikett gyártása egyelőre ráfizetéses. Mint azt jónéhány felhasználótól hallottuk, az ő számukra is: a biobrikett ugyanis könnyen szétporlad és gyorsan elég.

-tss-

Munkakönyvvel a zsebben

A szép új világot álmodó keleti és szocialista tudósok nemigen foglalkoztak eddig a munkanélküliség problémájával. Mert mifelénk ugye szóba sem jöhetett, hogy állam-apácska gondozottjai az utcára kerülhetnek. Aztán a piacgazdaság résznyire nyílt kapuján egyszerűságránk leselkedik a kényszerű dolgozatlanság. A legjobb, ha felkészülünk nem kívánt érkezésére.

A megyeszékhelyeken működő munkaerő-szolgálati irodák ingyenes tanácsokkal segítik a munka nélkül maradókat újból elhelyezkedésükre, s ha nem tudnak számukra megfelelő állást vagy átképzést ajánlani, döntenek a legfeljebb egy évig járó munkanélküli segély folyósításáról is. Hogy ki kaphat segítyt? Idézzük az "érintett dolgozók" számára készített útmutatót: "Munkaviszonyban nem álló, nyugdíjra jogosultságot nem szerzett, munkát vállalni szándékozó, aki három éven belül tizenhét hónapos munkaviszonya óta egy évnél hosszabb idő nem telt el, és aki-

nek a munkaközvetítő szerv nem tud (képzetségének vagy a felajánlott képzési lehetőséggel megszerezhető képzetségének, egészségi állapotának) megfelelő munkahelyet biztosítani." A segély folyósításának fontos feltétele, hogy a munkavállaló mindent megtegyen elhelyezkedése érdekében, rendszeresen együttműködjen a közvetítővel, s a felajánlott munkahelyen munkavállalási szándékkal jelentkezzen, helyzetének változását bejelentsen. Ha bármelyiket elmulasztja, megszűnik a segélyre való jogosultsága. Ha olyan átképzésben részesül, amely a munkanélküli segély összegénél nagyobb támogatással jár, természetesen nem kaphat külön segélyt.

Az érvényes személyi igazolvánnyal, munkakönyvvel, MIL-lappal, adólappal és munkáltatói igazolással jelentkezni munkanélkülinek folyósítható segély az átlagkereset ötven-hetven százaléka lehet, de bruttó összege nem haladhatja meg a mindenkori minimális bér háromszorosát. Nem mindegy, milyen a legfrissebb bejegyzés a munk-

kakönyvben, s az sem, hogy száznyolcvan napig vagy annál tovább segélyezik-e. Hosszabb időre ugyanis havonta kevesebb segély jár. "Megszűnt" munkaviszony után átlagkeresetének hetven illetve hatvan százalékát, "felmondás" esetén hatvanöt illetve ötvenöt százalékát kaphatja, s ha "kilépett", akkor hatvan illetve ötven százalék jár. A segély adóköteles, abból nyugdíjjárulékot, tartásdíjat is levonnak.

A munkanélküli segélyezés ideje beszámít a munkaviszonyba. A segélyezett társadalombiztosítási ellátásban is részesül ezalatt, de táppénzt nem kaphat. Családi pótlék is jár neki, de csak arra a hónapra, amelyből legalább huszonegy napon át segélyezett volt. Munkakönyvét ezalatt magánál tartja, s abba a segélyt havonta számfeljű munkaközi szolgáltató iroda tesz bejegyzéseket.

A betöltetlen állások száma csökken, a munkát keresők gyarapszik.

Káplár

Ezer új munkahely

Vállalkozói Ipari Park Baranyában

Ezer új munkahelyet teremtő programot dolgozott ki a Vállalkozók Országos Szövetségének baranyai csoportja és a megyei tanács. Olvasóinkat Pogány Márta, a VOSZ megyei csoportjának titkára tájékoztatta a nagyszabású tervről.

A "Vállalkozói Ipari Park"-ot a kihasználatlan műhelyekben létesítendő kis- és középtermek működésére terveztük. Elképzelésünk szerint az igények és a lehetőségek felmérése után egymilliárd forintos tőkével részvénytársaságot alapí-

tunk. A koncentrált pénzforrásból új vállalkozások tárgyi feltételeit teremtjük elő, s a vállalkozás lehetőségét kínáljuk a képzett, ám tőkével nem rendelkező elméleti és gyakorlati szakembereknek. Az új magánvállalkozókat berendezett műhelyek, menedzselő-értékesítő-adminisztratív infrastruktúra szolgálja. A "VIP Rt" enyhítené a bányákból felszabaduló munkaerő foglalkoztatásának gondját, és létrehozna a nagyvállalatok sokat hiányolt kis-és középtermi háttérét.

A tőkét magánszemélyek, közületek, pénzintézetek részjegyei és a vállalkozók legalább húszezer forintos részvényei alkotnák. A Pécsi Városi Tanács apportként adná a tulajdonában lévő Edison utcai iparteltet. Ugyancsak apportként szereznénk be a műhelyek felszerelésé-

hez szükséges külföldi eszközöket. Ezek megfelelő értékaránya lehetővé tenné az öt évre szóló, hatvan százalékos vállalkozási nyereségadókedvezményt is. Számítunk a munkahelyteremtő beruházásokat támogató állami pénzekre, s az Egyesült Államok által felajánlott vállalkozói alaphoz ötmillió dollárt pályázzunk meg. Újrakezdési kölcsönt jelenleg csak magánszemély kaphat, ezért szorgalmazni szeretnénk, hogy e hitelkonstrukció megváltoztatása után az új munkahelyek számával arányosan a részvénytársaság is igényelhesse azt. A cég ugyanis garantálná az összeg visszafizetését, amire egy megánszemély kellő fedezet híján nem képes.

-jr-

Kísérleti nyelviskola

A nyelvvizdas maholnap ugyanolyan termelészköz lesz, mint bármely szakismeret. Végre kellő rangot kap Magyarországon is. Ezt a tendenciát ismert fel négy intézmény - az ÁBMH, a Baranya megyei Tanács, a Magyar Hitel Bank Pécsi Igazgatósága és a TIT Baranya megyei szervezete - amikor egyéves nyelvi képzést indított Pécsen az 1989-ben érettségizeti fiataloknak. Elsősorban azok jelentkezettek, akik nem jutottak be felsőoktatási intézményekbe, vagy nem

tudtak mindjárt elhelyezkedni. A cél: angol, német nyelvvizsga. Emellett - válasziás szerint - banki ügyintéző, valutapénztáros, idegenforgalmi szervező, idegennyelvű gépiro szakból kell vizsgázn.

A nyelvtörök szeptember 18-án megkezdődtek. A tanfolyam költsége százezer forint, melyből sikeres középfokú nyelvvizsga esetén hatvan, felsőfokú nyelvvizsga letételekor hetven százalékot visszatérít az ÁBMH. Ez az összeg a képzésen kívül - az

adott nyelvtörök függően - háromhetes külföldi nyelvyakorláts is magában foglal.

A százezer forint természetesen igen nagy pénz, ezért mód van a költségek átvállalására, ha erre a lendő munkáltató hajlandó.

Tekintettel arra, hogy ez az ország első ilyen jellegű nyelvviskolója, a szűz hallgató közül évenen más vidékekről érkeztek. A tanulmányi idő heti 20 óra, a túvol lakók szállást igényelhetnek.

-Sch

FÜR UNGARN DEUTSCHE

RESSORTLEITER:
BÉLA SZENDE

Piroschka Touristenmagnet?

nächster Nähe kennenzulernen. Hugo Hartungs Bekanntheitsquote wuchs und wuchs und erreichte Auflage-Höhen, die vielen anderen Autoren verwehrt blieben. Piroschka wirkte also auf lange Sicht als Magnet. Kein Wunder, wenn die zweisprachige Tageszeitung der Ungarischen Nachrichtenagentur von Anfang an es für angebracht hielt, eine nette Rubrik mit der Überschrift zu installieren "Piroschka denkt an Sie". Der persönlich gehaltene Ton, die lesenswerten Erfrischungsgeschichten haben freilich ihr Ziel auch nicht verfehlt. Piroschka ließ sich vermarkten. Und die Gastronomie mußte den magnetischen Mädchennamen auch erfolgreich in Anspruch zu nehmen. Autor und Regisseur konnten sich über den nachhaltigen Erfolg freuen.

Aus jüngster Zeit erreichte uns entsprechende Bestätigung. Hedwig Tóth berichtete in der Julinummer von 'Unsere Post' über einen Ungarnbesuch der Pomäzer Deutschen in Ungarn 1989 wie folgt:

"Der Tag darauf führte uns nach Hódmezővásárhely - der zungenbrecherische Name dürfte, wohl allen bekannt sein durch Hugo Hartungs Roman und Verfilmung 'Ich denke oft an Piroschka'. Über die Stadt und im besonderen über die Verehrung des damaligen Studenten und späteren Schriftstellers Hugo Hartung in diesem Gebiet wußte uns Frau Dr. Rosa Sipka bei einem Empfang des Stadtratsvorsitzenden im Rathausaal (bei Sekt und einem Piroschka-Geschenk) zu berichten. Von Frau Dr. Sipka wurden wir anschließend mit der 'Bimmelbahn' nach Székkutas begleitet, wo wir mit Musik und Tanz von einem Volkensemble begrüßt wurden. Sie führten uns in der Kutasipuszta eine 'Piroschka-Hochzeit' vor, die mit ihren Zeremonien samt Hochzeitsessen einen guten Nachmittag lang unser Herz und Gemüt erfreute, denn alle, wir Hochzeitsgäste, waren zum Tanz geladen!"

Gewiß werden sich die Teilnehmer dieser Reise, daheim angekommen, das Videoband vom Regal genommen haben, um das Echte nochmals noch echter zu erleben.

Gäste und Gastgeber kamen gleichfalls auf ihre Kosten. Und da sollte man noch an der Wirksamkeit von Kunst als Unterhaltung zweifeln!

(B.Sz.)

Prvo što se da zaključiti jeste da je Pečuh udaljeniji od Budimpešte nego finski gradić Lahti. Barem što se tiče dužine vremena putovanja. Dok je do Budimpešte potrebno četiri sata vožnje autobusom, dotle se iz mađarskog glavnog grada u Helsinku stiže - istina avionom - za svega dva i pol sata, a odande do Lahtija se i ne primjećuje vožnja. Nije ni čudo jer se putuje u do sada nevidenom, nedoživljenom kraju, u zemlji o kojoj se obično govori u superlativima kada se radi o prirodnim ljepotama, čistoći, standardu itd. A da i ljudi te zemlje zaslužuju sve komplimente i razbijanje nekakve glupe predrasude da su "hladni" dokazuju prvi put domaćini zbora, braćni par Teuvo i Aneli Kuparinen koji su svesrdno vodili brigu o pečuškima ženama od prizemljenja do poletanja. Oboje su muzički pedagozi, a Teuvo je predsjednik "FINN-KANTELEET"-a, kulturno-umjetničke družine čiji su posjet Pečuhu članovi ženskog pjevačkog zbora kluba "August Senoa" upravo uzvratili.

Da je navedena predrasuda o "hladnoći" Finaca netočna žene su se uvjerile već prvo veče u onim domovima gdje su bile smještene. Svi su domaćini bili više nego ljubazni, nasmijani, veseli - jednom riječi - izuzetno gostoljubivi. Čak ni jezik nije bio problem. Pomalo njemački, pomalo engleski, pomalo iz finski-mađarskog riječnika, a ostalo na onom najinternacionalnijem jeziku - rukama i nagoma. Sve se dalo razumjeti. I ko gdje radi, i ko koliko ima djece, da li je tko gladan ili žedan, i sve, sve! Prevodilac, simpatična Hedvlg, imala je ipak dovoljno posla za vrijeme petodnevnog boravka prilikom nastupa, obilaska grada i okoline. Prije svakog nastupa zbor je predstavljen. Rečeno je tko su, odakle su, zbog čega im je repertoar u većem dijelu sastavljen od hrvatskih pjesama, da im je rukovodilac Ladislav Matusek koji na svačiju veliku žalost nije mogao doputovati sa njima, itd.

Održana su tri koncerta. Prvi u koncertnoj dvorani "Konstantalo" pred ne toliko mnogobrojnom koliko zahvalnom publikom. Drugi nastup je organiziran u fabrici namještaja "Asko" u pomalo neobičnim uvjetima. Žene su naime pjevale radnicima za vrijeme ručka u blagovaonici. Kažu, to nije nikakvo čudo, ovakve vrste kulturnih usluga pružaju se i drugi put. Iako proizvodne hale nisu obišle, pjevačice-domaćice su imale prilike u velikoj izložbenoj prostoriji da se dive jednostavnom, ali vrlo lijepom namještaju sa kojeg bi rado brisale prašinu i u svojim stanovima.

Slijedeći nastup je održan pred publikom koja je i najbliža srcima pjevačica i orkestra. U sportskoj dvorani osnovne škole u Kasak-

MALA SEDMICA

UREĐUJE:
STEVAN POPOVIĆ

ETELÄ-SUOMEN SANOMAT Keskiviikkona syyskuun 6. päivänä 1989

August Senoa —kuoro Pécsistä Lahdessa

Runoilija August Senoalta nimensä saanut naiskuoro Lahden unkarilaisesta ystävyyskaupungista Pécsistä on parhaillaan Lahdessa Finn-kanteleiden ja kulttuurilautakunnan vieraana. Se laulaa tänä iltana Kansantalossa trion säestämänä muillekin kuin isännilleen.

Kuusi vuotta toiminut kuoro keskittyy kroaattien perinteeseen vaalimiseen. Kuorolaiset laulavat samoja moniäänisiä lauluja, joita jo heidän isoäitinsä ja näiden äidit aikanaan lauloivat. Näitä lauluja on kuoron johtaja László Matusek kerännyt 50 vuoden ajan. Kuoron ohjelmistoon sisältyvät myös kauneimmat unkarilaiset kansanlaulut.

Kuorolla on vuosittain keskimäärin 30 esiintymistä. Se on myös tehnyt useita nauhoituksia radiolle ja televisiolle. Viime vuonna se sai muun muassa korkeatasoisen kuoron arvon.

nikom gradonačelnika Kari Salmijem. Na priyatnom prijemu, kamo su članovi pečuške delegacije pošli u narodnoj nošnji, rukovodilac kluba "August Senoa" Mišo Hepp je ukratko upoznao domaćina sa djelatnošću kluba.

Slobodno vrijeme je uglavnom provedeno u čuđenju. Čudilo se nevidenoj čistoći po ulicama, u javnim zgradama, zelenilu koje je stvarno zeleno, strpljenju ljudi, izvanrednim finskim salatama od povrća i od za nas nepoznatih riba sa još izvrsnijim prevlivima. Cijene su djelovale isto tako zapanjujuće. Kažu 200 finskih maraka (oko 3000 forinti) tamo vrijedi kao kod nas 200 forinti. Me-

đutim stvar izgleda sasvim drugačije kada se tome doda da se prosječne plaće kreću između 8000 i 10000 maraka.

Jedan od najupečatljivijih doživljaja bilo je prijateljsko veče u vikendici domaćina uz ukusni koktel, neizbježnu salatu, samu poslije koje se skače u hladnu vodu od 10 stepeni. Naravno sve to uz pjesmu i svirku. Pjevali su se hrvatske i mađarske narodne pjesme, a žene i raspoloženi svirci, Antuš, Zollika i Franjo (zvan Kum) naučili su i svojevrstan finski "becarac" čiji je pripjev bio naročito lak (lio-lio...). U društvu su bili i domaći svirci koji su pokazali svoje umijeće na violini, violincelu i karakterističnom finskom instrumentu "kantelee"-u. Svako se uvjerio da su ljudi iz Lahtija i uopće Finci veoma prijatni i gostoljubivi.

Za razgledanje Helsinkija ostalo je malo vremena. Stiglo se jedino provoziti autobusom kroz grad i na najznačajnijim mjestima se za trenutak zausta-

Pozdravlja vas Mikko Kallio iz Finske!

kamaki dočekalo ih je mnoštvo dječaka i djevojčica (kažu bili su svi bez izuzetka plavi). Pored burnog aplauza upućenom "tetama" iz Mađarske oni su djeci u Mađarskoj uputili i svojevrstan pozdrav: svoje viđenje svoje zemlje, svoje okoline na papiru.

Osim ovog "radnog dijela" posjeta upriličen je i susret sa zamje-

viti. Čuvena palača Finlandija, Nacionalni muzej, Kekkonenov grob sa svježim vijencem Károlya Grószsa.

Dobro je da u Finsku ne stižu više samo "veliki ljudi", političari. Možda je u zbližavanju i upoznavanju naroda i ova skromna delegacija učinila svoje.

Jägerlatein

Armut macht einfallsreich. Erst recht, wenn sie wechsellkursbedingt ist.

Da zerbricht sich ein Zirkusdirektor den Kopf, wie er den alten Bären, dem seine Manege mehr als ein Jahrzehnt hindurch Publikumsandrang und Kassenerfolge verdankte, auf würdige Weise loswerden könnte. Die örtliche Jagdgesellschaft steht seit eh und je in Harte-Währung-Kontakte mit geldschweren Klienten, deren Augenschärfe und Treffsicherheit nach dem hinter vorgehaltener Hand geäußerten Befund des Reviermeisters zu wünschen übrig läßt.

Bärenjagd in Europa! Traum aller Jäger!

Träume machen unvorsichtig und vertrauensselig.

Der Tip wird per Telex übermittelt. Der Kandidat läßt nicht auf sich warten. Die Szene übernehmen Zirkus und Jagdgesellschaft. Der Jäger liegt auf der Lauer.

Das Unterfangen verspricht Erfolg.

Ahnungslos sind bloß der Bär und der Briefträger. Dieser nur, weil infolge der unzulänglichen Technik Telexmitteilungen nicht überprüft werden können.

Es dämmert. Der sachkundig ausgesetzte Bär überquert den Waldweg in der Hoffnung, sein Dompteur wird bald auftauchen. Der Jäger, erschüttert über den Anblick, Wunder geschehen auch noch in unserer computergesteuert-rationalen Welt, nimmt die designierte Trophäe aufs Korn. In diesem Augenblick vernehmen Bar und Jäger das Geräusch eines herannahenden Motorrades. Es ist der Briefträger auf dem Heimweg.

Ein reißender Bär! In Europa! In dieser Gegend!

Der Postbeamte ergreift die Flucht, das Motorrad tuckert verlassen weiter. Der Bär ist im Bilde: die Paradenummer, der stets dröhnender Beifall und blutfrische Fleischbrocken folgten. Mit Routine schwingt er sich auf den Sattel des Motorrades.

Das Gewehr des Jägers ist entschert. Der Schuß fällt. Die Kugel landet im Bein des Jägers.

(—)

Crkvica Hollolan zidana je u karakterističnom skandinavskom stilu

Az alábbi írásnak különös aktualitást ad, hogy Magyarország és Izrael helyreállította 22 évvel ezelőtt megszakított diplomáciai kapcsolatát. Az állam hivatalossá tette azokat a kötédeket, melyeknek részét képezte a pécsi egyetemisták izraeli munkavállalása is.

Szocdem falanszter

Joe bácsi, az öreg magyar a kukákért felel. A pszichológusnő vasal, de kedden és pénteken lejár a városba: egyetemistákat tanít. A konyháról mindenki annyi élelmiszert vihet, amennyire szüksége van. A közös autók két hónappal előre lefoglalhatók, s háromévenként tengerentúli utazás is dukál. A kibucban béke van, senki nem dirigál. Esténként tisztán hallani a libanoni ágyúzást...

— *Ott tényleg mindenki dolgozik, még a nagy tanács tagjai is - mondja Marcz Róbert, aki a múlt héten tért haza az izraeli Ga'aton kibucból. - Nincs semmiféle irányító apparátus, nincs reprezentáció, nincs protokoll. Alig néhányan intézik az adminisztrációt.*

A Kibbutz Ga'aton negyed óra alatt körbejárható. Magyarok alapították, jelenleg mintegy négyszáz tagja van. Ezen a nyáron pécsi egyetemisták két csoportja vállalt ott munkát: teljes ellátásért és heti öt dollárért.

— *Olyan kommunizmus féle próbálkozás, de műszakilag magas színvonalon - jellemzi Marcz Ró-*

A békés Izrael

bert a gazdaságot, s példaként a számítógépezérlésű öntözőrendszert említi meg. - *Ha kiderülne róla, hogy önfenntartó, akkor bizonyítaná: a szocializmus működőképes lehet. Úgy gondolom azonban, hogy a kibucmozga-*

lom a külföld támogatása nélkül nem maradhatna fenn.

— *Oázis - mondja Sulyok Andrea, és boldog gyerekekről, hóhérr házakról, közös ebédlőről, mesés ligetekről beszél. - A könyvtár*

egyszerűen elképesztő! De van mozi és úszómedence is...

Valami ilyesmiről álmodhattak az utópista szocialisták. Nincs nagyjértékű magántulajdon. A mindenkinek járó "pontok" a picinyke boltban elkölthetők, de bútorra, vagy hasonlóra össze is gyűjthetők. Aki ott él, önként vállalta az egyenlősít, a szociáldemokrata falanszter iratlan törvényeit. Mindenekelőtt azt, hogy munkáját a közösség érdekeinek rendeli alá. Az életkor előrehaladtával csökken a kötelező munkaidő, de vagy a földeken, vagy a gyárban a nagyon öregek is találnak maguknak munkát. A rendszer rugalmas. Senkinek sem kell a vasalódeszkánál megöregednie. Átmehet például a mosodába is...

— *Senki nem szid meg, de ha eltérsz a normáktól, kibeszélnék, kipletykálnak, lehetetlenné teszik az életedet - mondják a pécsi egyetemisták.*

Esténként a kávézóban jönnek össze a kibucbeliek. Ott formálódik a szigorú közvélemény. Szeszies ital nincs. A magyar fiatalok szerint még a násznép sem issza le magát. Pedig, mint mondják, két esküvő is volt. A narancsfiget közelében becsapódó eltévedt rakéta viszont nem a ceremóniához tartozott.

A háborúról Izraelben a többség úgy vélekedik: az egyetlen lehetőség, hogy fennmaradjanak. A kibuc kerítésén belül mindenesetre béke van. Nem úgy Jeruzsálemben, ahol a falra festett zsidócsillag és horogkereszt közé egyenlőségjelet rajzoltak ismeretlen kezek.

Ferling József

Direktorom emlékezete

Ismét meg-megjelenesz látómezőmben, sokéves távollét után. Volt idő, mikor minden pillanatban, minden idegessel érzékeltelek. Toronyként emelkedtél fölénk, szürke kis tanegergérek, riadt tannyuszik fölé. Te voltál a mindent eltipró talp, a győztes könyök, a szűz, gondolat-nemjártó agy: a Köökör. Így hívtunk Morgens-tern, a költő után - persze, csak tiltkon. Mert féltünk. Mert írva van: "Szaróval hogyha öklel, öl, / hátul bemegey, kijó elől."

"Kiváló pedagógus" - így viszont a tanügy bécormán emlegettek, ahová a mi szavunk fel sem ért. Legfeljebb így, ilyenformán: "kicsinyes, stupid kollegái gyűlölik." Hogy miért? Mert itt, ebben az országban, úgy-mond, gyűlöl, irigyel minden nagy embert a nyáj. Más ok szóba sem jött ott, ahonnan nézve a táj térkép, s rajta mi, a tanügy egyénileg számon sem tartott statisztái: porszemek. Ha a hatalom folyosóin megjelentél, már főtt a kávé, s uraid-bátyáid orcáin már virult a mosoly. Atyafiad, komáid, cimboráid keze ott volt mindenütt, ahol e földi javak elosztása folyt. Első kézből járt neked hús és hatalom, parola és kitüntetés.

A szellem javaiból viszont kevés jutott osztályrészre. Kinnal bukácsoltál a főiskolán, néha már majdnem el is véreztél. Igaz, ez nem sokat jelent. Az iskola nálunk nem mérce. Nem egy zsenink volt bukott diák, s nem egy eminens fej töksötét. Az "életben" meg végképp nem számított sem ész, sem tudás, sőt, mint függelemgátló zavarforrást, jobb volt véka alá rejteni.

Emlékszem, egy csendes délután körülültük páran a rádiót. Elégge el nem ítéltében Mozartot hallgatunk. Míg csak be nem dübörögtél a tanárba, s egyetlen mozdulattal el nem némitottad ezt a - mint mondat - hangzavart. Nem vitatkoztunk. Meggyőzhetetlen voltál, érzékellen. És győztes. Mindig. Köökör.

Kissé hát ámultam, hogy most, jó pár év múltán, épp egy hangversenyen botlottam beléd. Most is ilusztris társaságban törtél mindenkor helyed, az első sor felé. Csak másodsorra, harmadsorra fogtam fel: mai pozíciódhoz immár elit kultúra dukál. Oly hosszú kultúra-s emberirto múltad jogán megillet, hogy a nagy műélvezők első sorában feszíts.

Míg az iskolából gondosan elúzetek, a lélektől, kultúrától fertőzött "sznobok". De te; állsz a tanügy bécormán rendületlenül. A pedagógus az ember: por. Annál inkább, minél emberebb. Csak te nem törsz, nem műlsz, csak rajtad nem fog az idő. Mert tiéd az ország és a hatalom, mint eddig, most is. Néha úgy tűnik, örökké.

-log-

Dr.Dr.h.c. Gerhard Hoffmann a Marburgi Egyetem nyugalmazott professzora, a Janus Pannonius Egyetem díszdoktora 1989 szeptember 12-15. között Pécsen tartózkodott. Ez alkalomból kérdeztük őt a jelen pillanatban bennünket is kiemelten érintő és érdeklő német kérdéseiről.

— *Professzor úr, milyen alapon adhat az NSZK útlevelet az NDK állampolgárainak? Mi a véleménye Magyarország döntéséről?*

— *Az egykori Németország területén ma két német állam létezik, amelyek közül az NDK nem óhajt közösséget vállalni elődjével. Az NSZK viszont azonosítja magát vele, s így jogi személyként az egységes Németországot testesíti meg. Ezért az általa kiállított nyugatnémet útlevelet a német állampolgárság kézzelfogható bizonyítéka, amely nemcsak az NSZK, hanem az NDK területén élő németeknek is adományozható. A különbség csupán annyi, hogy az NDK-beli németek számára a német állampolgárságból fakadó jogok és kötelezettségek csak akkor élednek fel, ha az NSZK joghatósága alá he-*

lyezik magukat. Ez történik például olyankor, ha az NSZK budapesti nagykövetségén útlevelet kérmek. Az már a magyar államtól, annak jogszabályaitól és nem utolsósorban az NDK-hoz fűződő viszonyától is függ, hogy a szóbanforgó NDK-beli németek milyen okmányok beszerzésével vagy azok nélkül hagyhatják el Magyarországot a választásuk szerinti országba. Magyarországot olyan megállapodás /utasforgalmi, 1969 - Sz.S.E./ köti az NDK-hoz, amely szerint szükség esetén köteles az NDK állampolgárokat államukba visszaküldeni. Magyarország azonban azt az ENSZ égisze alatt készült egyezségokmányt is ratifikálta /1976-ban/, amely a polgári és politikai szabadságok egyikeként a lakóhely szabad megválasztásának jogát említi. A konfliktus könnyen feloldható egy általánosan ismert és elismert jogelvvvel /lex posteriori derogat legi priori/: a később hatályba lépett törvények lerontják a korábbiak hatályát.

— *Tehet-e valamit, és ha igen, mit tesz az NSZK-kormány a két német állam egyesítéséért?*

Német ügyek német szemmel

— *Az NSZK Alaptörvényének bevezetőjében szerepel az a felszólítás, amelynek értelmében a szövetségi kormány és szervei minden tőlük telhető kötelesek megtenni egy szabad, demokratikus újraegyesítés érdekében. Ennek ellenőrzésére a Szövetségi Alkotmánybíróság hivatott, amely megsemmisíthet bármely törvényt vagy nemzetközi szerződést, ha az az Alaptörvény említett parancsával ellentétes. 1974-ig az NDK alkotmánya is tartalmazott hasonló értelmű rendelkezést. Ha azonban az újraegyesítés valaha is elérhető közelségbe kerülne - ami számomra igen kétséges -, az csak olyan nemzetközi szerződéssel valósulhatna meg, amelyet egyenrangú félként a két német állam-kormány kötné egymással, de amelynek érvényességéhez a négy megszálló hatalom hozzájárulása is szükséges. Ők ugyanis a második világháború után kötött, a korábbi Németországgal összefüggő megállapodásokban fenntartották megszállási jogait. Ez gyakorlatilag a két német állam önrendelkezési jogába való erőteljes beavatkozást jelent. Így az újraegyesítés nemcsak belső szándék, de külső politikai döntés függvénye is.*

— *Ilyen körülmények között az NSZK-kormány számára nem marad más - amennyiben Alaptörvényének megfelelően akar eljárni -, mint olyan kétoldalú megállapodások kötése, amelyekben az NDK a területén élő németeknek több szabadságot ígér: könnyíti az utazási feltételeket, az információcserét, mozgásszabadságot. Cserében az NSZK jelentős anyagi támogatást nyújt az NDK gazdaságának a belnémet kapcsolatok jegyében: például vámmenteséget vagy a két német fizetési eszköz közti egyenértékűséget. Közvetve*

tehát az NDK haszonélvezőjévé válik az Európai Gazdasági Közösség nyújtotta kedvezményeknek, anélkül, hogy annak formálisan tagja lenne.

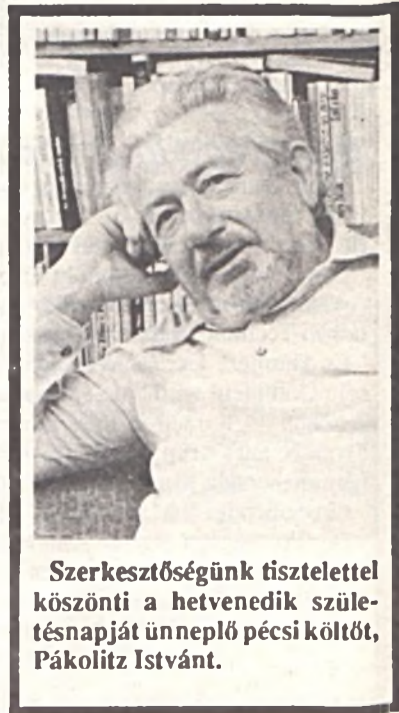
— *Nincs-e ellentmondás a nyugati gazdasági integráció és a német újraegyesítési szándék között?*

— *Az NSZK politikai és társadalomtudósai között e kérdésben ellentmondás van. A kormány álláspontja szerint az erősödő gazdasági integráció előnyei miatt válik majd egyre vonzóbbá az NDK-kormány számára az újraegyesítés. A tudomány szerint ezzel szemben az integráció és az újraegyesítés egymást kizáró jelenségek. A veszteség azonban - úgy hiszem - pusztán elméleti, hiszen ha egy újraegyesítés valaha is szóba jönne, akkor feltétlenül szükség volna a nyugati hatalmak hozzájárulására.*

— *Nem zavarja-e az NSZK-t az a tény, hogy eredményesen finanszíroz egy szocialista berendezkedésű államot?*

— *Tény és való, hogy a belnémet kapcsolatok nagyban hozzájárultak az NDK viszonylag erőteljesebb gazdasági fejlődéséhez. Az NSZK válaszút előtt áll: vagy megszünteti az anyagi támogatást, és ezzel az ott élő németek életkörülményeit még nehezebbé teszi; avagy az aránytalanul előnyös feltételekkel folytatott gazdasági kapcsolatok ürügyén jó irányban befolyásolhatja az NDK belpolitikai folyamatait. De hogy az NDK-ban egy magyar vagy lengyel típusú változásra mikor kerül sor, az elsősorban a berlini kormányban végbemenő generációváltástól függ.*

Sz. Sándor E. • Cseri László felvétele

Szerkesztőségünk tisztelettel köszönti a hetvenedik születésnapját ünneplő pécsi költőt, Pákolitz Istvánt.

Zalaegerszeg, Városi Művelődési Központ, szeptember 27-én 20 órakor
 A Benko Dixiland koncertje Városi Művelődési Központ, szeptember 22 - október 23-ig Borsos Ágnes textilkiallítása Keszthely, Festetics kastély, szeptember 25-én 19 órakor
 A Helikon Vonósnégyes koncertje Evangélikus templom, szeptember 27-én 19 órakor
 Dávid István orgonaművész és a Magyar Barokk Trió hangversenye Balatoni múzeum, szeptember 28-án 19 órakor
 Vukán György együttese és vendégei koncertje Siófok, Kulturális Központ, szeptember 23-án
 Nemzetiségi folklórnap Katolikus templom, szeptember 26-án 20 órakor
 Fábán Sándor orgonaművész koncertje Kaposvár, Kilián György Művelődési Központ, szeptember 28-án 19 órakor
 Stormwich koncert Szekszárd, szeptember 22-én folytatódik a Szekszárdi Szüret kulturális programja
 23-én 8 órakor a Népművészeti Vásár megnyitása, délelőtti fél 10-kor Cs. Kiss Ernő népi iparművész kiállításának megnyitása Babits Mihály Művelődési Központ, szeptember 23-án fél 11 órakor
 A Néptánc Fesztivál megnyitása. Az érdeklődők 16 együttes műsorát tekinthetik meg.

24-én 17 órakor Kemény Sára és Strack Orsolya valamint a Felsmárai Bukovinai Székely kórus, a Kapos Zenekar és a Pireus együttes műsora
 20 órakor a Szekszárdi Szüret programja a Borudvar zárásával fejeződik be.
 Művészetek Háza, szeptember 23-án este fél 8 órakor Hauser Adrien és Kocsis Zoltán hangversenye. A művészpáros tiszteletdíját a szekszárdi Liszt Ferenc Zeneiskolának ajánlja. A helyszínen is vásárolható lemezek dedikálása a koncert után.
 Baja, Kiállító terem, szeptember 27-én 18 órakor Érzelmek hullámlása - NSZK rock plakát kiállítás megnyitója Stúdió mozi, szeptember 27-én 18 órakor Fórum klub - 1956 tanulságai Komló, Színház- és Hangversenyterem, szeptember 25-én 19 órakor Nem válnak - zenés bohózat a Pécsi Nemzeti Színház művészeinek előadása
 Pécs, Művészetek Háza, szeptember 22-én este fél 8 órakor Bemutatók a Weideni Fotóklub (NSZK).
 Pius templom, szeptember 25-én este fél 8 órakor Lehotka Gábor orgonaestje, közreműködik Nagy Major Zsolt (trombita).

palette

Rovatszerkesztő: Schillinger Erzsébet

"August Senoa" Délszláv klubban, szeptember 30-ig látható a Tópolyai művésztelep öt alkotójának kiállítása.

Anna udvar, szeptember 25-én 19 órakor

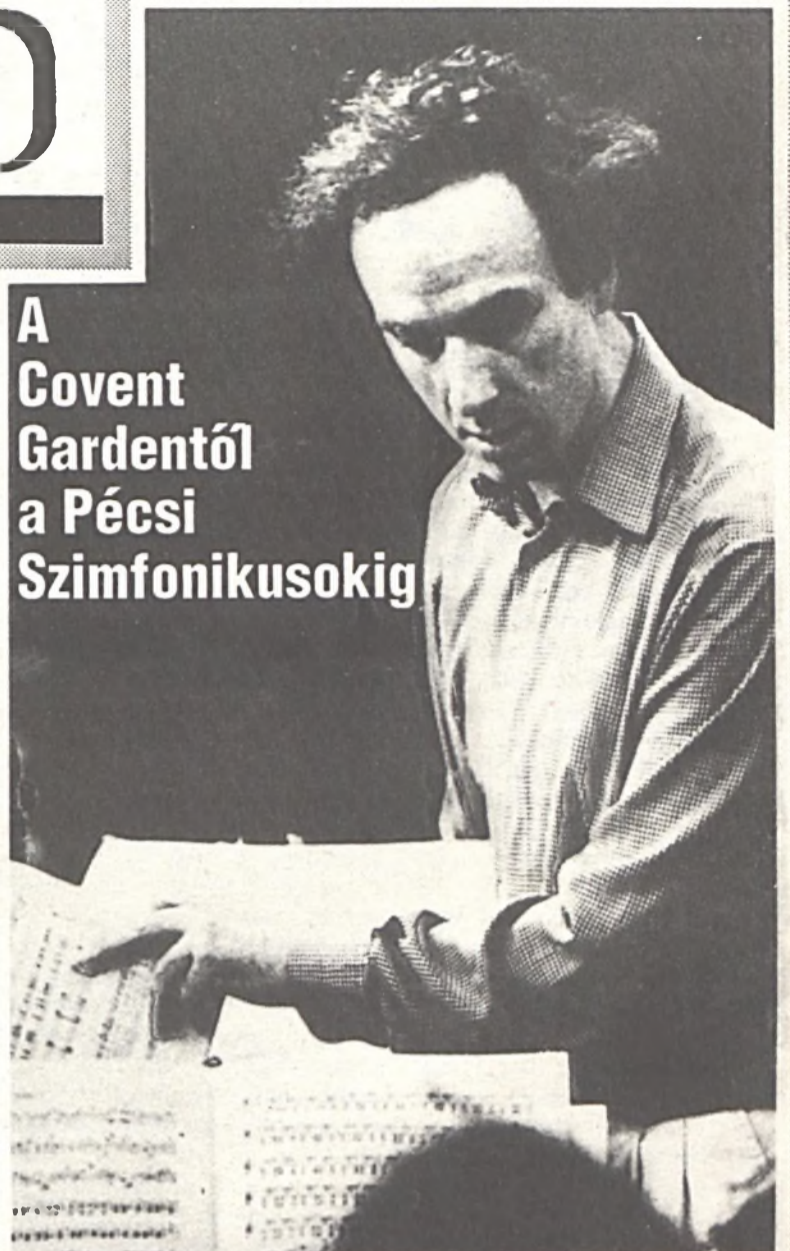
Jiri Voskovec-Jan Werich: A Nehéz Barbara - zenés komédia -, rendezte: Bagossy László

Köszöntő ez a lemez: a faszori templom falai között felcsendülő orgonamuzsika a Budapesti Evangélikus Gimnázium újjászületését köszönti...

Es emlékeztető ez a lemez: az egykori faszori diákok lelki szemei előtt, ezeket a műveket hallva, megjelenik az iskola felejthetetlen énektanára, *Peskó Zoltán*, a sokoldalúan képzett művész-pedagógus, aki óráit nagyon sokszor használta fel, hogy növendékeit orgona köré ültetve, különböző zenetörténeti korok csodáit, zeneszerző-óriások örökbeccsű alkotásait mutassa meg. Szinte kimeríthetetlennek tűnő repertoárjából most három volt növendéke, és egy tiszteletbeli faszori öregdiák válogatott. A volt növendékek: *Gáncs Aladár*, *Peskó György*, *Trajtler Gábor*. A tiszteletbeli diák, aki már nem kezdhetette meg tanulmányait a "fasoriban", mert az előtte már bezárta kapuit, *Zászkaliczky Tamás*. Ők négyen válogatták és játsszák Bach, Buxtehude, Bruhns, Brahms, Widor, Walther, Liszt, Sulyok Imre és *Peskó Zoltán* műveit.

A Covent Gardentől a Pécsi Szimfonikusokig

A Pécsi Szimfonikus Zenekar élére, *Breitner Tamás* visszavonulását követően - hazánkban példátlan módon - angol karmester került.

Howard Williams hedegűművésznek, zongoraművésznek és énekesnek készült, oxfordi egyetemi éve alatt kezdett vezényelni.

1975-ben az *English National Opera* zenei társulatának a tagja, s ekkor indult el karrierje. Repertoárja mintegy ötven operát ölel fel, magában foglalva számos fontos premiert. A kortárs zenéhez való vonzódását tükrözték az *Opera Factory London Sinfonietta* társulatával bemutatott előadásai. Csajkovszkij és Sztravinszkij jelentősebb balettzenéit vezényelte a *Royal Ballet* társulatában a *Covent Garden*-ban. Dirigált a Bath-i, Brighton-i, és az Edinburgh-i Fesztiválokon, de nem csak hazájában, hanem a világ más tájain is.

Howard Williams ezekkel a gondolatokkal érkezett hozzánk: Tisztelt Zenebarátok!

Számomra igen értékes időszak következett, hiszen első ízben kaptam

ilyen kinevezést Nagy-Britannián kívül. Bátran mondhatom, ez jelentős esemény Magyarországon is, ahol soha még angol karmestert nem tiszteltek meg ilyen megbízatással. Következésképpen ez egy káposc Európa két muzikális országa között, éppen akkor, amikor Európa a jövő felé új pillantásokat vet, és Magyarország is keresi szerepét.

Együttműködésem az Önök szép városával és közönségével nagyon fontos számomra. Az elmúlt nyolc év alatt, a zenekar révén megismerhettem Pécest, most már számos jóbarátom van itt.

A Pécsi Szimfonikus Zenekar belgiumi első találkozásunk óta sokat fejlődött. Nemzeti hírnevét erősítve a legigényesebben adja elő a 19. és 20. századi repertoárt, megőrizve jó érzékét a klasszikus stílus iránt. Szeretném a zenekarral együtt Önök elé támasztani a stílusok változatosságának örömét. A következő évad ezt ígéri, nyitányként egy büszkén vállalt teljes magyar műsorrall.

Új Látóhatár 1950-1989

(Válogatás a folyóiratból)

Néhány évvel ezelőtt - hazatérőben Nyugat-Európából - kihajítottam az Új Látóhatár akkori számát a vonatablakon. Mondván, hogy ha az enyém nem lehet, ne legyen a vámosoké sem. Akkoriban még hiú ábrándnak tűnt az a párizsi Irodalmi Újság által megfogalmazott óhaj, "hogy a világ minden magyarjának joga legyen a világ minden magyar kiadványának olvasására és terjesztésére."

Azóta sokminden megváltozott. Az Új Látóhatár negyven éves fennállásának évfordulójára egy kis összefoglaló jellegű válogatást jelentett meg a *Püski Kiadó* Magyarországon. Jelezve ezzel azt is, hogy a kényszerű számvetés, mely negyven évig tartott, véget ért.

A folyóiratot - *Látóhatár* néven - 1950-ben alapították Zürichben. Élcihívói, *Borsos Sándor* és *Vámos Imre* a népi mozgalom eszmei hagyományait és szellemiségét vállaló irodalmi-politikai lapként indították útjára. Ugyanakkor célul tűzték ki, hogy - népi elkötelezettségük mellett - teret adjanak a nyugati magyarság szellemi képviselőinek: íróknak, költőknek, politikusoknak és szakembereknek egyaránt.

1958 óta a lap megújult formában és *Borbándi Gyula* szerkesztésében, Új Látóhatár-ként jelenik meg. Szerepét a nyugati magyarság szellemi erőinek összefogásában, és - a hazai állapotok ellenében - az "egész látóhatár" biztosításában vélte megtalálni. A

folyóirat szellemi köréhez csatlakozott többek között *Jászi Oszkár*, *Márai Sándor*, *Szabó Zoltán*, *Cs. Szabó László* és *Fejtő Ferenc* is.

A jelen válogatás anyaga főleg a politikai esszé, a történelmi tényfeltárás és a kritikai esszé területéről ad ízelítőt. Így olvashatunk benne a Horthy-rendszer társadalmi ellentmondásairól, az 1944. október 15-i kiugrási kísérlet közvetlen előzményeiről, valamint az

1956-os nemzeti felkelés különböző vonatkozásairól. Tények, dokumentumok, melyek a hazai olvasó számára eddig jobbra hozzáférhetetlenek voltak. A folyóirat szellemiségét meghatározó Ilyés Gyuláról, Németh Lászlóról, Jászi Oszkáról és Bibó Istvánról szóló megemlékezések,

tanulmányok teszik teljessé a válogatást.

E töredéknyi anyag olvastán talán nem túlzás azt állítani, hogy az Új Látóhatár antológia fő érdeme elsősorban abban áll; hogy megismerteti a magyar közelmúlt történelmének egyes fehér foltjait, s értékes visszaemlékezései, dokumentumai hozzásegítheti olvasótáborát a tisztánlátáshoz.

Tény, hogy a függetlenségre és a pártatlanságra való törekvés sok támadásnak tette ki ezt a lapot nemcsak Magyarországon, de részben nyugaton is. Küzdelme azonban nem volt hiábavaló: negyven év múltán végre ismertté válhat a szülőföldön is.

Kovács Gábor

Néptánciskola gyerekeknek

Gyermekek mozgásigényét kielégítő és ritmuskészségét fejlesztő néptánciskolát ajánlunk az érdeklődőknek.

A tanítás során nagy figyelmet fordítunk arra, hogy kivétel nélkül minden gyermek jól érezze magát. Úgy érezzük a játékra, dalra, táncra minden embernek szüksége van. Természetesen gondoltunk a tehetséges, szorgalmas gyermekek továbbtanítására is. Ők az Úttörőház táncgyűjtésében, majd városunk amatőr együtteseiben folytathatják a munkát. A gyermekek a foglalkozásokon népi játékokat, népdalokat, tanulhatnak, elsajátíthatják a magyar néptáncok alapjait. A tánctanuláshoz a kísérőzenét felnőtt zenekar szolgálja. Így lehetőség nyílik a népi hangszerekkel történő ismerkedésre is, szórakoztató, játékos formában.

Egyórás foglalkozásainkat hetente egy alkalommal, szerdán 17 órakor tartjuk a pécsi Szabó István Úttörőházban. Jelentkezni lehet a helyszínen a fenti időpontban.

Freppán Csilla és Molnár János foglalkozásvezetők

Colin Foster szobra a siklósi féldrágakő szimpozion kiállításán. A tárlat szeptember 30-ig látogatható.

Világkiállítás helyett decentralizációt *Mi a garancia?*

A lap szeptember 1-i számban cikket olvastam *A kormánybiztos vesszőfutása* címmel. A cikkből nyomasztó adatok egész sorát ismerhettük meg arról, hogy a világkiállítás megrendezése esetén milyen nagy mértékben mélyülne tovább az infrastrukturális szakadék a főváros és a vidék között.

Végül azonban azt írja a szerző: "A kiállítást mégis meg kell rendezni!... a tájékoztató végén erre a meggyőződésre jutottam." Mert "mi a garancia a fellendülésre, ha nem rendezünk világkiállítást?" Mint-hogy sokan vannak akik hajlanak arra, hogy a kormánynak ezt az érvét elfogadják, hadd tegyek még valamit hozzá a cikkben elmondottakhoz.

Nem az a legnagyobb baj, hogy mintegy 100 milliárd forintnyi infrastrukturális beruházást úgy elnyelne Budapest illetve a keskeny észak-dunántúli sáv, hogy még csak nem is biztosítaná a világkiállítás különösebb sikerét. Ennél nagyobb baj, hogy ez a fejlesztés nem az ország teljesítőképességét, hanem a terheit növelné. Végzetesen félreértjük tehát a helyzetünket, ha azt hisszük, hogy a világkiállítás valamiféle lehetőség számunkra, amely nélkül nincs garancia a fellendülésre.

Az ország fejlődésének legkeményebben szorító csapdája a piac végletes területi centralizáltsága. Ember, árú, anyag, információ túlnyomórészt csak Budapest központjában, illetve azon keresztül érheti el a piacot. Mivel ennek következtében a központban már minden helyet elfoglaltak e hatalmas forgalom lebonyolítási eszkö-

zei és a ráépült intézményrendszer, innen - a termelést követően - már a lakók is kiszorulnak, 1970 és 1980 között a belső kerületek (I., V., VI., VIII., IX.) lakónépessége 100 ezer fővel csökkent. A perifériákra szorult lakónépesség pedig csak a központban, vagy a központon keresztül érheti el céljait, hiszen a nagy tömeghárterű ellátási és egyéb létesítményeket csak a központban lehet elhelyezni. A periférikus területek között ugyanis nincsenek meg azok a kapcsolatok, amelyek szükségesek volnának ahhoz, hogy a nagy forgalmat és jó kapcsolatokat igénylő kereskedelmi, kulturális stb. létesítményeket a perifériákon is el lehetne helyezni. (Kicsiben egyébként ez így van a vidéki városokban is.)

Az emberek egyre nagyobb tömegeinek egyre többet kell utaznia ahhoz, hogy célpontját (beszerzés, munkahely, iskola stb.) elérje. A hatalmas központi létesítményeket pedig szintén egyre messzebből, egyre nagyobb mennyiségben kell ellátni áruval, vízzel, energiával, ami - a szállítás eszköz- és energiaigénye, valamint veszteségei miatt - rohamosan növekvő anyag-, energia- ill. költségigénnyel jár.

Egy szemléletes adalék ehhez: Budapest tömegközlekedésének évi dotációja 10 milliárd forint, és állandóan növekszik. Vajon mennyi lehet a vízellátásé, a szállításé, és vajon hogyan növekedhet ez az - ország vállára nehezendő - szörnyű teherterhelés évről évre?

Pedig mindez a piac területi centralizáltsága hátrányainak csak az egyik oldala. A másik, amely változó mértékben ugyan, de az ország

egész gazdaságát sújtja, a legjobban azonban a mezőgazdaságot és a nehézipart, hogy a piacot többnyire csak belső-Budapestén keresztül éri el. Az értékesítés, beszerzés, fejlesztés túlságosan nagy része csak belső-Budapestén keresztül lehetséges. Ez óriási mértékben lefokozza mindennek az értékét, amelyet csak előteremt az ország. Ráfizettségük miatt bezárhatjuk éppen bányáinkat, hatalmas kohászati, vegyipari, stb. üzemeinket, sőt lehet, hogy kénytelenek is vagyunk erre. Csak azt ne gondoljuk, hogy csupán ettől gondjaink megoldódnak. Bármint, bárhol, bárhogyan fejlesztünk is, a területi centralizáltság miatt minden a budapesti központban lévő fejlesztési, technológiai, tervezési, irányítási, kereskedelmi stb. - házis erősítésére hat vissza. Tehát az ország termelő népességének növeljük a terheit, és csökkentjük gazdasági potenciálját.

Erre jön a világkiállítás, és igazolni lehet vele újabb 100 milliárd forintnyi centralizáló beruházást, metró, hidat, Bécs-Budapest út- és vasútfejlesztést, hatalmas szállodák ucatjainak felépítését belső-Budapestén stb..

Tartozom azonban a válasszal arra a kérdésre: Mi lehet a garancia a fellendülésre? Az, ha minden további centralizációs törekvést meg tudunk akadályozni, és meg tudunk harcolni a periférikus kapcsolatok megteremtéséért, amelyekből tényleg növekedhet az ország gazdasági potenciálja.

Benyó Bertalan
Budapest

Ezen az oldalon - a szerkesztőség álláspontjától függetlenül - közöljük a különböző társadalmi szervezetek működésével kapcsolatos írásokat, közleményeket. Helyet adunk észrevételeknek, felhívásoknak is.

Művelődési oligarchiák?

Nyilatkozat

A Baranya Megyei Művelődési Központ 1989. május 1-vel megszüntette nemzeti szakszervezeti státuszát. Az itt felszabaduló bért ettől fogva megfizetve átadta a német nemzetiségűek Lenau egyesületének illetve a délszlávok Augustus Senoa klubjának. A cigány kisebbség nem részesült semmilyen arányban ebből a felosztásból.

A Baranya Megyei Művelődési Központ 1986. februárjában hozta létre nemzeti szakszervezeti státuszát. A feladatot nemzeti szakszervezeti szakszervezetként látta el. Feladata volt a megyében élő délszláv, német és cigány etnikumok közreműködési tevékenységének segítése, szervezése, menedzselése. A jelzett időponttal elindult egy biztaton ígérkező folyamat, a tevékenység során a kisebbségekben lévő etnikumok és különböző körülmények közötti különbségek kiemelésére került sor. A feladatot nemzeti szakszervezeti szakszervezetként látta el. Feladata volt a megyében élő délszláv, német és cigány etnikumok közreműködési tevékenységének segítése, szervezése, menedzselése. A jelzett időponttal elindult egy biztaton ígérkező folyamat, a tevékenység során a kisebbségekben lévő etnikumok és különböző körülmények közötti különbségek kiemelésére került sor. A feladatot nemzeti szakszervezeti szakszervezetként látta el. Feladata volt a megyében élő délszláv, német és cigány etnikumok közreműködési tevékenységének segítése, szervezése, menedzselése. A jelzett időponttal elindult egy biztaton ígérkező folyamat, a tevékenység során a kisebbségekben lévő etnikumok és különböző körülmények közötti különbségek kiemelésére került sor.

Természetesen nem helytelen, ellenkezőleg kívánatos és szükséges, hogy az emberek, legyenek azok etnikai kisebbségekben lévők, saját sorsukat, jövőjüket irányítsák. Ezért a Baranya Megyei Művelődési Központnak az elvi állásfoglalása, hogy tevékenységének azt a részét, amely a nemzeti kisebbségekre vonatkozik, átadja az arra illetékes nemzeti kisebbségeknek, helyénvaló és a korszellemnek megfelelő, az etnikumok érdekeit is szem előtt tartó elvi paradigmának tekinthető.

Az elvek és a gyakorlat a valóságban, különösen a nemzeti kisebbségekkel kapcsolatban sokszor nem fedték és nem fedik egymást. Sajnos ezúttal is ez történt. A Baranya Megyei Művelődési Központ pusztán önmaga bölcsességére hagyatkozva, kihagyva a döntési és végrehajtási folyamatból magukat az érdekelteket, figyelmen kívül hagyva a különböző etnikumok specifikus helyzetét, érdekeit és igényét, a társadalmi és gazdasági változásokról szintén megfelelően hozta meg döntését.

A Lenau egyesület jogállása, társadalmi státusza, személyi és pénzügyi kondíciói, valamint a néhány hónapja átadott

Egyenlő esélyeket!

Tisztességes munkáért tisztességes megélhetést akarunk! Jövedje csak annak a társadalomnak van, amely az alkotó, a vállalkozó, az újító embert értékén kezeli. E társadalom csak akkor lehet hatékony, ha az életpálya alakulását nem a hazuról hozott kiváltságok, hanem az egyenlő esélyekkel induló tehetségek ösztönözése verseny határozza meg.

(részlet az Új Nemzedék állampolgári-közéleti mozgalom alapító nyilatkozatából)

székháza garanciák és biztosítékok a kompetensebb és színvonalasabb munkavégzéshez.

Az Augustus Senoa Délszláv Klub jogállása, társadalmi státusza, személyi és anyagi kondíciói, valamint klubháza egy speciális, klubszervezési tevékenység kielégítésére nyújthatna biztosítékot, de egy területi-regionális nemzeti szakszervezeti munkatevékenység színvonalasabb folytatásához nincsenek meg a feltételek.

A jelzett folyamatban - bár az intézmény tevékenység-strukturájának szerkesztését képezte -, a cigány etnikumról nem esik szó. Nem került felszínre az sem, hogy a cigány kisebbség hogyan, milyen módon és arányban részesül az említett, az MMK által "fejlesztő szándékú" titullált átszervezésből.

Az átszervezések és ésszerű leépítések, fejlesztések feltételei a változásoknak, de a nem kellően átgondolt koncepciók, a szakszerűtlen döntések ellentétesek és ellenkezők a korszellemmel, valamint az e dimenzióval kapcsolatos hivatalos állami, társadalmi állásfoglalásokat is figyelmen kívül hagyják.

El kell gondolkozni azon, hogy amikor ideológiánk és politikánk szerkesztését kezdi alkotni a határokon túl élő magyarság sorsáért való jogos aggodás, itthon még mindig tapasztalni a konvencionális sztereotípiák továbbélését. Egyes érdekcsoportok, oligarchiák döntenek mások megkérdése nélkül, más nemzeti kisebbségek dolgaival oly módon, hogy a döntések folyamata során pusztán csak saját érdekeikre vannak tekintettel.

Természetesen nem kívánunk párhuzamot vonni Románia, vagy más ország és hazánk nemzeti kisebbségi politikája között, de az objektív tények alapján azt a megállapítást kell tennünk, hogy a fent vázolt eset sérti a nemzeti kisebbségek - különös tekintettel a délszláv és cigány etnikum - emberi és állampolgári jogait, szakszerűtlen, ellentétes a Magyar Népköztársaság Alkotmányának és a Polgári Jogok Nemzeti Egység Okmányának szellemével.

Az eset kapcsán tiltakozásunkat fejezzük ki, kérjük a felelősség megállapítását, az ügy felülvizsgálatát, manipulációktól mentes - a délszláv és cigány etnikum érdekeit is figyelembe vevő -, tisztázását és rendezését.

Tájékoztatásul közöljük, hogy levelünket eljuttattuk a sajtóhoz, rádióhoz, TV-hez, a Nemzeti Kollégiumhoz, valamint Baranya Megye és Pécs városa tanácselnökéhez.

Gyurok József (Mladost), Derdák Tibor (FII CU NOI), Gonda Tibor (Új Nemzedék Pécs-baranyai csoportja), Sárközi Illdikó (Cigány Ifjúsági Szövetség)
Budapest-Pécs, 1989. augusztus 23.

Felhívás a félelem ellen!

Negyven év után az első szabad, demokratikus választásra készül Magyarország, de még ma is nap mint nap tapasztaljuk, hogy az emberekben nem szűnik a félelem. Még mindig vannak olyan gazdasági vezetők, akiknek szemében a munkaviszony, vagy tagsági viszony egyet jelent a politikai állásfoglalással, és ezt a meggyőződésüket a napi gyakorlatban is alkalmazzák.

Az "aki nem velünk az ellenünk" ideológiája lejárt, itt az ideje, hogy az emberek a lelkiükből kiűzzék a félelmet. A nyilvános kiállítás egy politikai párt mellett vagy ellene nem személyes bátorság kérdése, hanem állampolgári jog.

Túrheterlennek tartjuk azt, hogy emiatt valakinek is veszélybe kerülhet a megélhetése, vagy ellene erkölcsi lejárató kampány folyhat.

Ezért felhívással fordulunk Mohácsi város és vidéke állami és társadalmi szervezeteihez, pártjaihoz, hogy nyilvánítsanak véleményüket ebben a kérdésben, ítélik el ezt a vezetői magatartást, hogy ezzel is elősegítsék az emberek valóságos belső szabadságának kialakulását.

Független Kisgazdapárt Mohácsi Szervezete
1989. szeptember 12.

Külföldi vendégek, teára

1989. szeptember 27-től október 2-ig lesz az egészségügyi világszervezet egészséges városok mozgalmanak soron következő szimpóziuma Pécsen.

A szimpózium ideje alatt a külföldi résztvevők szeretnének megismerkedni magyar családokkal. A program szerint erre lehetőség is lenne szeptember 30-án 18 óráig.

Kérjük bármilyen idegen nyelvet beszélő családok jelentkezését, akik szívesen beszélgetnének otthonukban az érdeklődőkkel.

A jelentkezéseket kérjük az egészségügyi osztályon leadni: szeptember 25-ig.

Cím: Pécs, Széchenyi tér 1.
A szimpózium szervező bizottsága

Tiszta természetet, tiszta közéletet!

A "Pécsi Zöld Kör", egészség-, táj- és környezetvédő baráti társaság, tagjai közé várja mindazokat, akik hajlandók tetteikkel és személyes példájukkal cselekedni:

- 1./ az egészséges életmóddal, annak elterjedéséért,
- 2./ Pécs és a Mecsek, illetve a környék tájvédelméért, a meglévő környezeti értékek megőrzéséért,
- 3./ az egészséges életmód feltételének, az egészséges környezetnek a megteremtéséért, a

mindenkori hatalommal együtt, de szemben, ha kell,

- 4./ a környezetbarát mezőgazdaság és ipar megteremtéséért,
- 5./ az egészséges életmód másik feltételének, az egészséges közéletnek a megteremtéséért, bármely párt, vagy azon kívüli személy, gazdasági érdekszövetség ellenében,
- 6./ azért, hogy a nyolc órás munkaidő bére fedezze a megélhetés és a családnévelés költségeit,
- 7./ az esélyegyenlőségért.

A Baráti Társaság tagja lehet bárki, pártállásra, hitfelekezetre, származásra tekintet nélkül, aki vallja, hogy az ember nem élhet a természet uraként, csak annak részeként, s aki jelszavának tekinteti jelszavunkat: "Tiszta természetet, tiszta közéletet!"

Szervezők:
Bérces Viktória, Pécs, Szigeti út 124./7624/
Endrédi Mária, Pécs, Hőgyes Endre u. 22.

Cserkész Baráti Kör

A pécsi Cserkész Baráti Kör szeptember 22-én, pénteken 17 órakor a Művészetek Háza nagytermében tartja sora következő összejövetelét. A Kör tagjait és az érdeklődőket várja a vezetőség.

ADÓÍV

Az adótörténet szerint az adózás valamikor, az emberi társadalmak alakulásakor önkéntes szolgáltatásnak számított. Csak később vált kényszerre. Erre utal az "adó" szó is, mely nyilvánvalóan az "adni" igéből származik.

Nem tanulság nélküli, ha az adóügyeket összekapcsoljuk nemzeti történetünk néhány eseményével. Bár nem az adó az események legfontosabb mozgatója, de tagadhatatlan, hogy társadalmi feszültségek kialakulásában jellegzetes szerepet játszik. Az igazságérzet, a méltányos köztelherviselés iránti igény érzékeny a mértéktartásra.

Az 1437-es erdélyi, Budai Nagy Antal vezette népfelkelés kiváltó oka például egyértelműen az adó volt. Az 1430-as években népszerűsíteni kezdett a kilenced. Erdélyben másféle adók voltak. Az átérés alkalmával mégis kísérletet tettek a korábbi adók behajtására is. A meglehetősen zavaros reformok hátrányait súlyosbította az infláció.

1437 elején megjelent az új, értékállóan ígérkező pénz, az aranyforint. Lépes György püspök ebben követelte a tizedet. De ezen túl - tekintettel az elmúlt évek adóelmárádásaira -, három évre visszamenően látta méltányosnak a befizetést.

Nos, ez például olyan pont volt, ahol az adófizetők elvesztették lojalitásukat és felmentve érezték magukat kötelezettségeik alól. Kibört a nyílt, fegyveres ellenállás. A hely-

színekre érkező adóvégrehajtókat megverték, megölték. Hetek alatt egész megyék

csatlakoztak. Seregek ütköztek. Júliusra tárgyalóasztalhoz kényszerítették az adókövetőket.

A híres kolozsmonostori egyezmény kompromisszum adókövető és adófizető között. A püspök leszállította igényeit, a népfelkelők pedig kinyilvánították, hogy nem elsősorban a tized, hanem a kilenced körüli manipulációkat tartották elkeserítőnek.

Ejtsünk néhány szót a tizedről! Lényegében az egész keresztény Európában élt a Nagy Francia Forradalomig. 1789 augusztus 4-én éjszaka az Alkotmányozó Nemzetgyűlés megszüntette. Bár a forradalom hatása sokféle volt, ettől az időponttól kezdve szinte min-

den országban megkezdődött az alkudozás az Egyházzal. Magyarországon ez az 1848-as forradalomig tartott. Az egyre feszültebbé váló politikai légkörben, maga a főpapság ment elébe az eseményeknek: lemondott a tizedről. Ezt azonban senki sem gondolta kárpótlás nélkül.

A forradalom leverése után a főpapság érdeklődött a kártalanítás megoldása felől. Ez az országos költségvetés terhére történt mindaddig, míg a pénzügyi szakértők ki nem találták az un.: "végleges földterhermentesítési kötvényt".

A kötvény egészen az első világháború végéig érvényben maradt. Ekkor viszont elértéktelenedett. A következő években jogilag még fennmaradt, de gyakorlatilag formálissá vált. Amikor a pénzügyminiszter 1923-ban fölkér-

te a hercegprímást a jogi lemondásra, már nem járt nagy

áldozattal. Magyarországon az infláció formájában megjelenő történelmi haladás gyúrta maga alá az ősi tizedet.

Visszatérve az adótörténeti kitekintésre alkalmas adó kolozsmonostori egyezsége, az csak néhány hónapig tartott. Decemberre, az elmaradt adóért harcba szálló főnemesség ütöképes sereget állított fel és Losonci Bánffy György vezetésével 1438 elejére helyreállította a fizetés megszokott rendjét.

Talán nem is meglepő, hogy az 1514-es Dózsa-féle parasztlázadás okai között is találunk adózással kapcsolatos sérelmeket. A korabeli leírások mindenhol megemlítik, hogy a mértéktelen adóterhek miatt, a jobbágy tökéletesen érdektelenné vált a termelésben. Aki csak tehette megszökött, vadászatból, halászatból próbált megélni.

1514 virágvasárnapján Bakócz Tamás hercegprímás, bíboros, meghirdette a törökök elleni kereszties hadjáratot. Arra senki nem számí-

tott, hogy napok alatt ezrek jelentkeznek a seregbe. Az egyik súlyos politikai hibát követni szokta a másik. A súlyosabb. Ráveszik a hercegprímást, vonja vissza a felhívást. Mindenki vonuljon haza és kezdje meg, az adófizetés alapját képező munkát. De már késő. Kibukkan a nyílt fegyveres lázadás.

A Rákóczi szabadságharc kitörésében is szerepet játszott a hatalom érzéketlen, társadalmi jelenségek iránt közömbös adópolitikája. Az 1690-es években a kegyetlen hadiadó közvetlenül a lakosságra hártotta a sereg eltartását. Megjelentek a zsoldosok, ettek, ittak.

1657 és 1687 között az adók összege úszteresére emelkedett. (4-ről 40 forintra). A végrehajtók saját hasznukra is dolgoztak. 1698-ban az Államtanács megduplázta Magyarország terheit. Ezt már a leggazdagabbak is megérezték. A Rákócziak is. II. Rákóczi Ferenc lemond a távoli utazásokról, nem vesz részt a nagy bálokon, nem rendez költséges vadászatokat. Mégis adósságokba keveredik.

A nép eladósodása sokkal kilátástalanabb. Kisebb, egyelőre elszigetelt lázongások lobbannak fel, hol itt, hol ott. Aztán 1703 májusában kibomlik egy zászló. Az adóserelmek története megint beleolvad valami általánosabb, szélesebb történetbe, ami másfajta áldozatokat követel az adófizetőktől.

Seregélyesi János

Adók és lázadók

USAadó

Amerikai közgazdász a magyar adórendszeréről

— A világ vezető ipari országai-ban az utóbbi években jelentősen mérsékeltek az adókat. A magas adókulcsok lassítják a gazdaság növekedését, csökkentik az állami bevételeket - e gondolat jegyében tartotta előadását Richard Rahn, az USA Kereskedelmi Kamarájának alelnöke a Magyar-Amerikai Gazdasági Bizottság legutóbbi plenáris ülésén. Példaként hazáját említette: az Egyesült Államokban a személyi jövedelemadó felső határát 1981-ben hetvenről ötven százalékra, '86-ban harmincháromra módosították. A terhek csökkentése a magasabb jövedelműek éves befizetéseit 43-ról 115 milliárdra növelte.

— A nemzetközi tapasztalat azt mutatja, hogy a magyar kulcsok túlzottan magasak - hangsúlyozta az ismert közgazdász. - Ha egy amerikai munkás jövedelmét, melyet 1 százalékos adó terhel, magyar társa keresné meg, a szám 56 százalék lenne. Magas a sávok száma is, az USA gyakorlatában hosszabb ideje hátrát használunk. Rendszerünk így sokkal áttekinthetőbb.

Richard Rahn szerint a gazdaság növekedését ösztönző tényezők tompulnak, ha 43 százalék a társadalombiztosítási járulék [amelynek sorsa egyébként is követhetetlen. A szerk.]. A magas költség csökkenti a termelés nyereségét, a munkaerő iránti igényt és a munkahelyteremtés ütemét.

A legnagyobb állami bevételek 40 százalék alatti személyi jövedelemadó-határral érhetőek el. A két felső kulcs (49 és 56 százalék) csökkenti a kormányzat bevételeit Magyarországon. A túlszabályozottság és a magas elvonások miatt gyakori az illegális munka.

Amikor pedig arról döntünk, hogy túlórázzunk-e, vagy sem, nem a korábbi jövedelmünk után fizetett adót mérlegeljük, hanem a különjövedelem adóztatásának mértékét. Ha ez túl magas, megünnepöljük.

A részvényekről, befektetésekről szólva az alelnök kiemelte, hogy az ösztönzés legjobb módszere, ha a tőke utáni nyereséget nem adóztatják. Ez a gyakorlat az NSZK-ban, Belgiumban, Hollandiában, de Tajvanon, Hong-Kongban is. Nem ösztönző, ha a kockázattal járó vállalkozás elérhető hasznát nagyon megnyírják. A tőkevagyon értékének növekedése ráadásul gyakran az inflációnak is tulajdonítható. Márpedig tisztességtelen inflációs nyereség után megadóztatni az embereket. Történelmileg igazolható, hogy ezen a területen akkor a legmagasabb az államháztartás bevétele, ha az adóhányad 15 és 20 százalék közötti.

Mind ezek mellett azt is látni kell, hogy alacsony szintű állami kiadások mellett a gazdasági növekedés alacsony marad. Ha a kormány erősen, a piac működését segítő állami javak és szolgáltatások egyszerűen nem léteznek. Hátráltat a túlszabályozottság is. Az, hogy néhány jól helyezett vállalkozás hasznát húz a szabályozásokból, nem jelenti, hogy hasznos a gazdaság egészének. Az alkalmazkodás csökkenti a versenyt, a termelést, a munkaerő alkalmazását és növeli az árakat. A magas szintű gazdasági növekedés tehát politikai stabilitás, korrupciómentes környezet és magas fokú egyéni szabadság nélkül elképzelhetetlen.

-eszkü-

Fényűzési adó

Fényűzési forgalmi adó alá esik a következő tárgyak (árúk) forgalma:

- A csomózott szőnyegek a kiskereskedelmi forgalomban. Az adó kulcsa 30 százalék.
- A himzések, csipkék és léghimzések az előállítás (gyártás) helyén. Az adó kulcsa 30 százalék.
- Bármilyen prémből készült kész szűcsárka a kiskereskedelmi forgalomban. Az adó kulcsa 40 százalék.
- Mindennemű tapéta és kárpit az előállítás helyén. Az adó kulcsa 30 százalék.
- Az óvszerek a gyártás helyén. Az adó kulcsa 30 százalék.

(Magyar Közlöny, 1945 június 2. szombat)

És így adóznak mi

A szakemberek jelentős mérsékléseket vártak volna az 1990-es hazai személyi jövedelemadó rendszertől. A tervezet kidolgozói ezt azzal vetik el, hogy az esetleges csökkentés feltételeit csak a vállalkozások élénkítése teremtheti majd meg.

A tervezet szerint a tőkebefektetésekből származó bevétel (osztalék, részesedés) jövedelemnek tekintendő, és 20 százalékos adókulcs alá esik. Ami a közös tulajdonú (társasház, üdülő) helyiségek gazdasági hasznosítását illeti,

az ÁFA nélkül számított bevételnek ugyancsak 20 százalékát kell befizetni.

Az adó mértékét megállapító javaslatok mindegyike legalább öt sávot feltételez, a táblázatban fölüntetett megosztás szerint.

A nevelés többletköltségeit várhatóan gyermekenként egy összegben vonhatjuk le az adóból. Ez vagy egységesen havi 400 Ft lesz, vagy a gyermekek számától függően legalább 300, legfeljebb 500.

A tervezetben is megjelenő elv, hogy a lakossági megtakarításokat preferálni kell. Ugyanakkor javasolják, hogy az ösztönzés csak részvény, részjegy, vagy tőkerész vásárlására vonatkozzék. Kimaradna tehát a saját vállalkozásba fektetett összeg, valamint a köt-

vény és a célrészjegy. A tervezet ki-mondja, hogy az egyéni vállalkozók érdekeltségét a termelő tőke gyarapításában a vállalkozási nyereségadóval kell megteremteni. De mikor és hogyan?

Ujan Bóly

"A" változat

0-55 eFt	0%
55-70 eFt	15%
70-140 eFt	24%
140-240 eFt	33%
240-500 eFt	42%
500 eFt fölött	50%

"B" változat

0-50 eFt	10%
50-170 eFt	20%
170-300 eFt	30%
300-500 eFt	40%
500 eFt fölött	50%

"C" változat

0-55 eFt	0%
55-90 eFt	15%
90-300 eFt	30%
300-500 eFt	40%
500 eFt fölött	50%

Keleti piac

Mérnek-e még eperpálinkát a KGST-ben? Bizonyára mérnék. Jó lengyeleink gondoskodnak róla. Őkeladják, s mi megvesszük. Tilva van, de a piac törvénye más. Határtalan.

Itt árubőség van, a kontingensnek hírére sem hallották. Hoci nesze az egyetlen bály, a forint zizegése a legszebb muzika. Mazurka és csárdás melódiája.

Két nép megint egymásra talált.

Csonka Károly írt róla.

HUNOR BŐR ÉS KELLÉK BÖRZE A BNV-N!

Szíves tájékoztatásukra közöljük,
hogy bemutatónkkal egyidőben a pavilonunk
(A csarnok 101/C) középső tárgyalójában,
alapanyag és készáru BÖRZÉT tartunk:
-kesztyűbőrökből, kellékanyagokból, és
késztermékekből,
-bőrruházati bőrökből, kellékanyagokból, és
késztermékekből.

Megfelelő mennyiségű vásárlás esetén
engedményt biztosítunk !

**Jól jár ha a
börzénken
vásárol!**

RENDKÍVÜLI AKCIÓ !

*COMMODORE 64 típusú számítógép
teljes konfiguráció:*

- C 64 alapgép
- 1541/2 floppy egység
- joystick

26.240.-Ft + ÁFA

*Vásárláskor 3 játékprogram az ajándék!
Leporelló minden méretben,
korlátlan mennyiségben,
kedvező áron!*

Keresse a

számítástechnikát!

*Címünk: Pécs, József A.u. 19.
Telefon: 72-11-730*

A BÁZIS Dél- dunántúli Építőipari Vállalat Mélyépítő Üzemigazgatósága
ács és kőműves szakmunkásokat jó kereseti lehetőséggel, azonnali belépéssel felvesz.
Jelentkezés: Farkas László személyzeti ügyintézőnél

A Pécsi Bőrgyár

Azonnali belépéssel felvesz:

**-női segéd munkásokat
bőr kikészítéssel kapcsolatos
segéd- és betanított munkákra.**

Jó kereseti lehetőség, három műszakos munkarend.

Vidékről bejáró dolgozóink utazási költségtérítésben részesülnek.

Biztos jövő a Pécsi Bőrgyárban.

Jelentkezés: Pécsi Bőrgyár Munkaügyi Osztály
Pécs, Bolgár Néphadsereg útja 52.

• KONZUM ÁRUHÁZ •

IRODAGÉP BEMUTATÓ A KONZUM ÁRUHÁZ-
BAN

1989.szept.26-27-28.-án,

az Irodaház bemutató termében (közvetlenül
az áruház mellett).

Cím: Pécs, Bem u.5. IV.emelet

Telefon: 72-33-422, telefax:72-13-342, telex:12-
468.

Ügyintézőnk: Kupka Katalin.

GEPÁRD 16 TELEXKOMPUTER 399.000.-Ft +
ÁFA

Egy hónapig ingyen kipróbálhatja!

- CANON FAX - 230 169.000.-Ft + ÁFA

- CANON FAX - 350 269.000.-Ft + ÁFA

normál papírral működik!

- EPSON FX 1000 NYOMTATÓ 59.000.-Ft +
ÁFA

- REX - ROTARY 8012 tip. FÉNYMÁSOLÓ
139.000.-Ft

+ ÁFA + induló kellékcsoomag

- REX - ROTARY 8112 tip. FÉNYMÁSOLÓ
209.000.-Ft

+ ÁFA + induló kellékcsoomag

- CANON NP 1215 FÉNYMÁSOLÓ 299.000.-
Ft + ÁFA

+ induló kellékcsoomag

- CANON NP 1015 tip. FÉNYMÁSOLÓ
199.000.-Ft + ÁFA

+ induló kellékcsoomag

• KONZUM gepárd-16

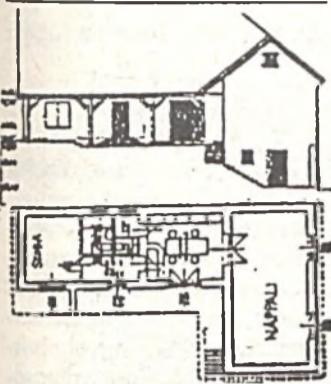
TELEXCOMPUTER

KONZUM ÁRUHÁZ • KONZUM ÁRUHÁZ • KONZUM ÁRUHÁZ • KONZUM ÁRUHÁZ

KONZUM ÁRUHÁZ • KONZUM ÁRUHÁZ • KONZUM ÁRUHÁZ • KONZUM ÁRUHÁZ

Lakás-ingatlan

Ez a ház eladó! Udvar, kert, tetőtérbeépítési lehetőség. Pécs, Székely B.u.31.-ben. Érdeklődni munkaidőben: 72-26-130-as telefonon.

Nyugati városrészben beépítésre váró közművesített ház hely (kb. 120 négyzetméter) társasház sorban eladó. Érdeklődni: 26-130-as telefonon napközben.

Pogányban 490 négyzetméterrel közművesített telek gyümölcsös résszel eladó. Érdeklődni: Pogány, Rákóczi u.21. Molnár lakatosnál du., vagy a 10-093-as telefonon 14 óráig.

2 szobás szövetkezeti lakásom elcserélném 1,5 szobás tanácsra. "JOHANNA" jellegére Pécs, Jókai u.4/a.-ba.

Pogányi komfortos családi házat eladnám vagy 3 ill. 3,5 szobás OTP lakásra cserélném, nagy műhely van. + kp.-t kérek. Telefon: 10-093. 14 óráig.

Családi ház eladó. Pécs, Sándor u.4. Érdeklődni 17 óra után a 17-697-es telefonon.

Eladó új, extra igényeket is kielégítő nagyméretű családi ház, garázs-dupla, pince, kert, terasz, üzlethelyiséggel, padlófűtéses. Érdeklődni: 41-410-es telefonon.

Eladó 96 négyzetméteres családi ház, melléképületekkel. Pécs, Vasas I. Sas ut 13. Érdeklődni a délutáni órákban.

Egyéb

37/167 teltebb testalkatú, stabil anyagi körülmények között élő elvált nő keres hozzáillő társat. "TIZIÁN" jellegére Pécs, Jókai u.4/a.-ba.

39/163 jólöltözött, karcsú nő keres, korban hozzáillő társat. "Napfény" jellegére Pécs, Jókai u.4/a.-ba.

Októberi Wartburg speciál, (Golf-motoros) kiutalás eladó. Tel.:81-137 este 6 ó. után 82-889.

850-es Fiat érvényes műszakiával eladó. Érdeklődni: Pécs, Aknász u.1. tel.:34-564 17óra után.

CITROEN BX 19 RT élénk piros, 5 ajtós, változtatható karosszéria magassággal, 5 sebességű eladó. Dombóvár 74-65-713 este.

TA-s megkímélt, keveset futott, garázsban tartott WARTBURG eladó. Telefon: 72-18-244.

1500/S LADA 1977-es évjárat, teljesen felújítva, igényesnek eladó. Érdeklődni 17óra után. Tel.:30-802 (Pécs).

Háromnegyedes fazonú, vajszerű-barna, vadonatúj NUTRIA BUNDA 164/38-as, 40-es méretben, betegség miatt eladó. "Divatos fazon" jellegére Pécs, Jókai u.4/a.-ba.

Rózsa tövek október közepétől eladók. HENCZ- kertész Pécs, Tiborc u.46. vagy 72-19-701-es telefon.

1989. évre megrendelhető gáz- víz- központifűtés- szerelés tervezéssel, költségvetés készíttéssel magánszemélyek, közületek részére. Bernula Károly telefon: 34-854.

Lézer: herpesz kezelés, bőr funkcióinak normalizálása, bőrregenerálása iontoforézis kezeléssel. Bicskeyné Horváth Mariann Tel.: 24-972, 24-393.

89 januárjában vásárolt Videoton teletextes színes TV 1,5 éves garanciával eladó. Érdeklődni: 72-23-925.

Felújított diófurnéros faragással díszített ebédlő bútor eladó. Pécs, Atléta u.14.

Betonvas gyártása, szerelése, anyaggal is. Szauer József, Szederkény, Nyomjai u.2.

Bútorozatlan nagy, belvárosi, központifűtéses lakásban kiadó, konyha, fürdőszoba használattal, egyedülálló hölgy részére. Tel.:32-156. 7-15-ig.

Különbejárattú, összkomfortos albérleti szoba diáklányoknak, belvárosban fürdőszoba- konyha használattal kiadó. Érdeklődni 8-16 óráig 15-611/199 m

Vállalkozók figyelem! Bérbe adnám csendes ipari tevékenységnek, irodának sorházban lévő, 4 szobás pécsi lakrészet. Gépkocsival könnyen megközelíthető. Garázs van.

"Vállalkozók" jellegére Pécs, Jókai u.4/a.-ba.

Jó állapotban levő AKAI HI-FI -torony méltányos áron eladó. Érdeklődni telefonon:32-355/23 Benkő Edina.

Hőtárolós kályhák eladók! Pécs, Tiborc u.46. vagy 72-19-701.

Nyugati kombinálható babakocsit vennék. "max. 8000-ig" jellegére Pécs, Jókai u.4/a.-ba.

Klasszikus és modern gitár-oktatást vállalom. Pécs, Till József u. 1. Németh.

Köln mellett nyíló étterembe szakácsot és zenészeket (hegedűs, bőgős, cimbalmos) keresek. "December" jellegére a szerkesztőségbe.

Két szobás, telefonos, összkomfortos lakást bérelnék hosszabb időre. Sürgős. Telefon: 82-213, 10-14 óráig.

MEGRENDELŐ LAP

Megrendelem "A HELYZET" című hetilapot ... pld-ban

Megrendelő neve: _____

Címe: _____

Irányítószáma: _____

Az előfizetés díja:

egy hónapra: 75.-Ft;
negyedévre 225.-Ft;
fél évre: 450.-Ft;
egy évre: 900.-Ft.

A megrendelőlapot borítékban, bérmentesítés nélkül a helyi postahivatal, illetve Pécssett a városi hírlaposztály (Jókai u.10.) címére kérjük feladni.

Alaptól a tetőig!
Mindent a
MOZAIK-tól!

Pécs Cserkút-Plató a 6-os főút mellett a 205-ös kilométerkőnél

Tel: (06-72-)24-838

Tégla
cserép
faanyag
csempe
isolit nyílászárók
pozdorja
oltottmész

*Az eldobott papír
nemcsak szemét,
pazarlás is.
A MÉH fizet érte!*

Tisztelt Vásárló!

A BARANYATRADE Kereskedelmi Kft.

megkezdni használt nyugati gépkocsik forgalmazását.

Ön helyett levizsgáztatjuk és rendszámmal ellátjuk gépkocsiját.

Tekintse meg kínálatunkat

Mecsek-alja-Cserkút - platón a 6-os út 205 kilométerkövénel, raktárunkban.

Nyitvatartás: 7-16 h-ig.

Mazda MX-5

Egyedi igények esetén is

állunk Kedves Vásárlóink rendelkezésére.

Felvilágosítást ad a 32-770 telefonszámon Molnár Ferenc.

INTERPRESS INTERPRESS PÉCS, JÓKAI U.4. INTERPRESS INTERPRESS

A PÉCSI DOHÁNYGYÁR
bermutatja C vitaminos termékeit

a BNV-n!

Tekintse meg árubemutatónkat!

Kiállítás helye: BNV 25-ös pavilon
(Élelmiszer Ipar)

Vásároljon

Szép Lehel kerámiát!

Pécs

Iparosház, déli oldal

Szökés a harapófogóból

Mi ér többet: a lengyel-magyar barátság vagy a német-magyar szövetségi hűség? Ez Horthy nagy dilemmája 1939 szeptemberében. S ő az előbit választja. Nem engedi át a Lengyelországot támadó német csapatokat, majd a hitleri-sztálini harapófog bezárulása után mintegy százezer lengyel menekültet fogad be. S még ha csak befogadná! De tovább is engedi, Franciaországba, Angliába, később az észak-afrikai harcterekre. Harcolni a magyarokkal szövetséges Németország ellen...

A háború utáni hivatalos Magyarország sokáig említtette a lovagias lépésről. A sztálinizmus emledei felnövekedett vezető rétegnek jó oka volt rá. Csúpan a nyolcvanas évek elején támadt nagyobb sürgésség a téma körül, mind Lengyelországban, mind hazánkban. A máig legátfogóbb összeállítás az Európa Kiadó gondozásában jelent meg 1985-ben, Barátok a bajban címmel. Az alábbi történet nem található meg benne.

A kapuvári Sowa János mondja el lengyelországi "előéletét", a menekülés keserves történetét, s végül azt, hogyan sikerült beilleszkednie új hazájában.

Az otthon

Stanislaw megyéből, Jakubowkából származom. A falu Kolomeához van legközelebb. Háromszáz lakosa volt akkoriban, hogy most mennyi van, nem tudom. Jakjukának hívják, s a Szovjetunióhoz tartozik.

Anyám halála után apám egy özvegyasszonyt vett el. Tizen laktunk egy fedél alatt, de jól megvoltunk. Úgy nőtem bele a munkába, hogy észre sem vettem. Volt tehenünk, birkánk, nem sok, de meg lehetett élni belőle. Hányszor fölkeltek hajnalban, hogy hajtsam ki a jószágot! Mire iskolába kellett menni, már el is fáradtam. Mégsem szívesen mulasztottam. Kár, hogy csak hatosztályos iskola volt, máig sincs magasabb végzettségem.

Jakubowkában az ukránok voltak többségben, mégis fele-fele arányban tanultunk lengyelül és ukránul, mert a nagyvárosok hivatalaiban a lengyel követelték mindenkitől. Az ukránok morgolódtak emiatt, de nagy veszekedés nem volt. Engem különben sem érdekelt ez a dolog, hiszen anyám ukrán volt, apám lengyel. Ma is egyformán jól beszélem mindkét nyelvet.

A fiatalok sűrűn összejártak. A szövetkezet olvasótermet tartott fenn, vasárnaponként ide járt a nép, főleg persze a férfiak. A mulatság sem volt ritka. Nem volt rossz világ. Abból élünk, amit megtermeltünk, láttuk a munkánk eredményét. A hatóságok nem zargattak, igaz, nem is adtunk rá okot. Kemény, de nyugodt életünk volt.

1935-ben két évre behívtak katonának, Stanislawba, a huszárokhoz. Csak nézem a mostani katonákat: minden vasárnap itthon vannak. Mi csak a nagyobb ünnepeket tölthetjük otthon. A leszerelés után jött a kérdés: mihez kezdjek magammal? Én szakmát szerettem volna, apám visszakérdezett: Mi lesz a földdel? Hát ez tartott vissza a nagyobb csavargástól.

A háború

1939. augusztus 24-én kellett volna bevonulnom tartalékos katonai szolgálatra. A behívómat azonban visszavonták. Augusztus 28-án este 10 órakor jöttek, hogy most aztán azonnal...

Az első német bombázókat szeptember 1-jén láttuk meg Stanislaw fölött. Jól megszórták a várost, de a fontos vasúti hidat a közelben nem találták el.

Az orosz gépek szeptember 16-án jelentek meg. Emlékszem, szép napos reggel volt. Szóltak a szirénák, s fönt egészen magasan, ezüstös gépek húztak. Addig a német minden nap támadott - azután már nem. Megszűntek a légitámadások. Délután kaptuk a parancsot: indulás a román határ felé! Oroszokkal nem találkoztunk. Mások mondták, hogy mindenkit lefegyvereztek, s aztán elengedtek.

Végül is csak a gazdagabb civilek mentek Romániába. Mi szeptember 16-án este 7 óra tájban léptük át a magyar határt Körösmezőnél.

"Nem lesz ebből semmi. Karácsonyra otthon leszünk. Még örülhetünk is, hogy kimaradunk a háborúból" - vélekedtek a társaim.

Menekülés

Nagyon keserves út volt. Beregszászig autón, lovon, szekéren vergődünk el. Napokig álltunk Körösmező és Huszt között. Mozdulni sem lehetett a sártól, a szerencsétlen lovak csak erőlködtek. Mellettem fordult be a szakadékba két ulánus tiszt. A fák sem tudták fenntartani őket. Harcnélküli is szörnyű veszteségeink voltak a szervezetlenség miatt. Fáradtak voltunk, az ellátás akadozott.

Kéthetes vándorzórgás után érkezünk meg Beregszászra. Onnan vasúton viettek tovább - Budapestre keresztül - Esterházy Vasútállomásra, a mai Fertőszentmiklósról. Útközben a lakosság tejjel, zsemelével, befőttel kínált, ez tartotta bennünk a lelket.

A fertőszentmiklósi tábor korábban gazdasági major volt, amikor odaértünk, teljesen üres. A közepén két nagy nádfedeles istálló. Találtunk

egy kazal szalmát, abból igyekeztünk fekhelyet berendezni. Sajnos a pézsmapatkányok annyira szétrágták, hogy tiszta törek volt az egész. A maradék meg alattunk porladt szét. Kiment az ember éjjel vizelni, mire visszaért, a szomszédja elhadarta alóla a szalmát. Nem csoda, hogy izületes vagyok.

A barakkokat deszkapalánkkal osztották fel. Később, amikor már kevesebben lettünk, az egyik kuckóban kantint nyitottak, a másikban kápolnát. Végül pár akkora rész szabadult fel, hogy színházteremnek is jutott.

Táborélet

A nagy hodály kifűthetetlen volt, reggelre odafagyott a hajunk a jászolhoz. Hiába tettünk panaszt, a helyzet nem változott. Kifogásoltuk az étel minőségét is. Majdnem minden reggel kolbászt kaptunk reggelire, gyakran romlott volt. Odavittük egyszer a parancsnokhoz. (Az egyik főtörzsőrmesterünk jól tudott németül.) A parancsnok levágta a kolbász szélét, megkóstolta. "Das ist gut! Das ist gut!" Mit lehetett csinálni? Előfordult, hogy a hófűvás miatt napokig nem jött ki az autó. Teán élünk meg ételmaradékon.

A legfőbb ellenség azonban az unalom volt. Olvasni nem tudtunk, mert nem volt elég könyv. Az első hetekben elkezdtünk franciául tanulni, de elszökött a tanár, így az is abbamaradt. Aztán magyar szótárakat hozat-

megszöktek, hogy karácsonyra csak két helyiségben maradtunk. Ezt már nem nézhették a magyarok. Szorongatta őket a német követség. Minden este létszámmellenőrzést tartottak. Hogy, hogy nem, éjjel megint eltűnt húsz-harminc ember. Este még stímelt a létszám, reggel már hiány volt.

Még jobban megerősítették az őrséget. A végén már a latrinára is csak katonai kísérettel lehetett kimenni. Elég vicces látvány volt: megy a lengyel, már tolja le a gatyáját, mögötte az őr viharlámpával... És mégis folytatódott a szökés!

Nagyon szellemes trükköt találtunk ki. Napközben néhányan belopakodtak a kápolnába imádkozni. Ezt az őrség nem figyelte - imádkozni csak szabad? Gyorsan bebújtak a színpadnak kialakított rész alá, s mivel ezt a helyiséget éjjel sem őrizték, az ablakon át elszeleltek.

De hogyan legyen meg a létszám? Délután már tudták a lengyel irodában, hányan fognak megszökni. Megbeszéltek, ki kinek a nevét mondja be. Amikor jött a névsorolvasás, a hálókat elválasztó deszkákat kibillentették a helyükről, s amíg a tiszt az egyik helyiségből átment a másikba, a "hiányzó" emberek gyorsan átmásztak a falon.

Sokan az eltávozást használták fel szökésre. Ebéd után kimentek tizenhuzsan Fertőszentmiklósról. Este már csak ketten-hárman jöttek vissza, s leadták a kimenőcédulákat. Az őrk

zártságot, még ezt a liberális fogságot is.

Új élet kezdődik

Úgy segítettünk magunkon, ahogy tudtunk. A legtöbb munkát vállaltuk a környékbeli gazdáknál. A háborúból szinte semmit nem éreztünk, csak akkor kezdett szorulni nyakunk körül a hurok, amikor a nyilasok vették át a hatalmat. Sok lengyel elvittek a haláltáborokba. Én szerencsésen átvészelttem a harcokat, dolgoztam mindenfelé.

A feleségemet Kapuváron ismerem meg. Szanyi lány volt, sűrűn bejárt ide, aztán valahogy összekerültünk. 1948-ig semmi bajom nem volt a lengyel állampolgársággal, de azután egyre sűrűbben kezdtek piszkálni, hogy miért nem mentem haza. Tartani lehetett tőle, hogy miattam a feleségemtől is elveszik a magyar állampolgárságot.

Végigsírtuk 1948 karácsonyát. Azt mondták, ha negyvennyolc órán belül nem tudok rendes iratokat előteremteni, kitoloncolnak az országból. Utána is még sokáig zaklattak, éveken át jelentkeznem kellett a rendőrségen, mint valami priuszos bűnözőnek.

Kétszer dobták vissza a honosítási kérelmemet. Végül a húsgyár igazgatójának segítségével kaptam meg tíz évvel később. Nagyon megkeserítette a szám ízét ez a huzavona. Azért mert lengyel vagyok s nem tértem haza, még nem vagyok kém! Ilyenkor megfordult a fejemben, ta-

lán mégis jó lett volna hazamenni. De hát hova? A szülőhelyem a háború után Ukrajnához került. Már nem a hazám.

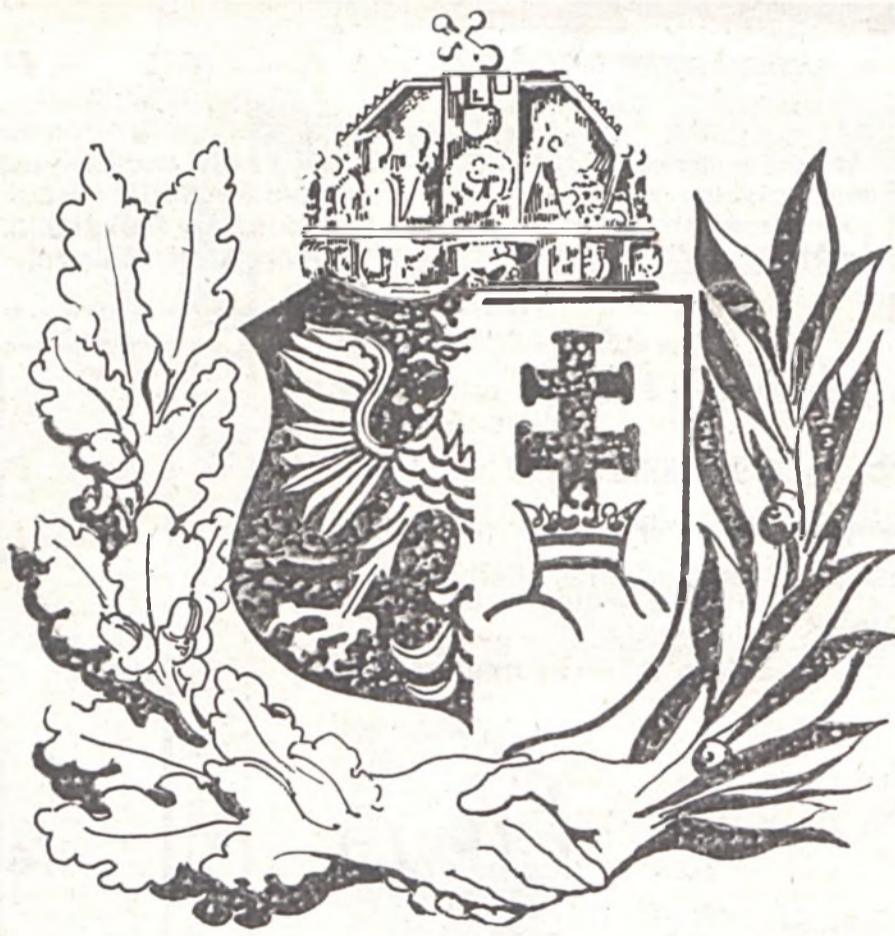
1972-ben mégis nekivágtunk. Két nap vonatozás után úgy érkezünk meg Lvovba, mint akit agyonverték. Onnan még tovább vonattal, autóstoppal, gyalog Jakjukába. Nagyot néztek az iskolatársaim, amikor megláttak. Nem is tudom, melyikük öregedett meg jobban, ők vagy én. Azóta sem jártam ott. Ha lengyelül írtam, visszajött a posta. Írtam hát az öcsémnek ukránul.

Czestochowa az más! Ott négyszer jártunk az aszszonnyal. Hát az valami csoda! Állandóan tele a templom néppel, s főleg fiatalokkal. Ott nem úgy beszélnek ám a gyerekek, mint nálunk. Hát, ha van különbség a lengyel és magyar között, akkor az a káromkodás. Ezt én itt sosem tudtam megszokni. A munkahelyemen is, ha kellett ha nem, elkanyarították. Ma már a gyerekek is, mint a kocsis...

Egyszer, amikor kint jártunk, fiatal munkásokkal találkoztunk. Ha hiszi, ha nem, a vonaton végig csak a Szűzanyáról beszélgettek. Nemrég misézett ott a Wysinski bíboros. Ez is nagyon foglalkoztatta őket: "Te hol álltál?" "Egy fára másztam föl, hogy jobban lássak". Az a körmenet, a díszes baldachin, az óriási rózsafüzérek...

Közreadja:

Havasi János

tunk, de az élőbeszédet akkor sem igen értettük. Egyszer is kimentünk Sopron-pusztára dolgozni, s valaki rám szólt: "Há mész?" A zsebemben a szótár, keresem a szavakat, nem találok. "Hun vótál?" Azt sem értettem. De aztán hamar megtanultuk, mert rákényszerültünk.

Érkezésünk napjától megkezdődtek a szökések. Eleinte nem volt nehéz, mert szögesdrótot nem húztak ki, s az őrség is csak ímmel-ámmal vigyázott ránk. De az ősszel annyian

ugyanis csak a cédulát számolták meg. Később rájöttek a trükkre, s ezután csak a tisztok mehetek kimaradásra. No, annyi tiszt lett, mint a csuda! Nádvessző, fehér kesztyű, tiszti köpeny, sapka: ezek voltak a kellékek. Két kantinos ment ki a csoporttal, s hozta vissza a Szentmiklóson levetett ruhát nagy ládában. A legfontosabb a köpeny és a csillagos sapka volt. Alatta már bármi lehetett.

Sokat beszélgettünk lefekvés után. Volt aki elkéseredett, igen sötétnek látta a jövőt. Nehezen viseltük a be-